

Rozvojová studie pro EUREGIO EGRENSIS Interreg VI-A Bavorsko-Česká republika 2021-2027

Dr. Kristina Zumbusch, Daniel Zwicker-Schwarm (IMP-HSG)

S podporou Ing. Jiří Škoda, Tereza Tyrychtrová (VČR)

St. Gallen, listopad 2020

Zadavatel

EUREGIO EGRENSIS
Arbeitsgemeinschaft Bayern e. V.
Harald Ehm, Geschäftsführer
Fikentscherstraße 24D-95615 Marktredwitz

Tel. +49/(0)9231/6692-0
Fax: +49/(0)9231/6692-29
E-Mail: info@euregio-egrensis.de
I-Net: www.euregio-egrensis.eu

Zpracování

Dr. Kristina Zumbusch (vedení projektu)
Daniel Zwicker-Schwarm

Institut für Systemisches Management und Public Governance IMP-HSG
Universität St.Gallen
Dufourstrasse 40a, CH - 9000 St.Gallen
Tel.: +41 71 224 2525
www.imp.unisg.ch
kristina.zumbusch@unisg.ch

Ing. Jiří Škoda
Tereza Tyrychtrová

Východočeská rozvojová s.r.o.
Komenského 72,
Nové Město nad Metují, 549 01
Tel. +420 773 585 555
jjiri.skoda@vychodoceskarozvojova.cz
<http://www.vychodoceskarozvojova.cz/cs/>

Podpořeno projektem č. 252: Nové impulzy pro přeshraniční síťování v území EUREGIA EGRENSIS, financovaného v rámci:

Ziel ETZ | Cíl EÚS
Freistaat Bayern –
Tschechische Republik
Česká republika –
Svobodný stát Bavorsko
2014 – 2020 (INTERREG V)

**Europäische Union
Evropská unie**
Europäischer Fonds für
regionale Entwicklung
Evropský fond pro
regionální rozvoj

Management Summary

EUREGIO EGRENSIS se svými třemi pracovními skupinami (AG Bavorsko, AG Sasko-Durynsko a AG Čechy) patří již skoro 30 let k iniciátorům a k tvůrcům platformy pro přeshraniční spolupráci na česko-německé hranici. Pro pracovní skupinu Bavorsko a pracovní skupinu Čechy na české straně je Interreg-program Česká republika – Bavorsko hlavním orientačním rámcem spolupráce. Tento program v příštím roce zahajuje novou dotační periodu 2021 – 2027. Z tohoto důvodu zadalo EUREGIO EGRENSIS zpracování rozvojové studie, a to Institutu pro systemický management a Public Governance University St. Gallen (IMP-HSG) za podpory Východočeské rozvojové s.r.o., na téma vymezení hlavních činností EUREGIA EGRENSIS pro následující roky.

Cílem rozvojové studie je vymezení těch tematických oblastí, které z hlediska Euregia budou relevantní pro rozvoj příhraniční oblasti v příštích letech, a pro které bude společným přeshraničním zpracováním viditelná přidaná hodnota. To by mělo začlenit úspěšné projektové činnosti Euregia do strategického rámce a do společného chápání nejdůležitějších tematických přístupů. Studie je založena na kvantitativní analýze podmínek a potřeb rozvoje v oblasti Euregio na jedné straně a na integraci empirických znalostí a hodnocení regionálních stakeholderů na straně druhé (vyhodnocení průzkumu stakeholderů na základě SWOT analýzy na téma Interreg Bavorsko-České republika, rozhovory, výsledky workshopů).

Výsledky analýzy naznačují jasné výzvy pro rozvoj Euregia. Pokračující pokles počtu obyvatel v oblasti Euregia, spojený s již tak nízkou hustotou obyvatelstva a rostoucím stárnutím populace, je ústřední. Tento vývoj ovlivňuje mnoho dalších otázek. Důležitou roli budou hrát otázky, jak lze v regionu udržet (mladou) populaci, jak lze do regionu získat nové obyvatele nebo jak lze zajistit kvalitu lokality pro obyvatele a podniky. Kromě toho existují různé výzvy související s tématy, ať už v hospodářském, environmentálním, sociálním nebo cestovním ruchu, které vyžadují společné přeshraniční zpracování. Mezikulturní a jazykové rozdíly mezi partnery Euregio nadále ztěžují přeshraniční spolupráci a vyžadují neustálé úsilí o posílení vzájemného porozumění. Nízká funkční vzájemná závislost znamená, že přeshraniční spolupráce v oblasti Euregio stále není samozřejmostí, ale vyžaduje trvalé úsilí. Stále bude potřebovat „pečovatele“, jako je EUREGIO EGRENSIS. Z analýz a diskusí je odvozen ústřední směr ve smyslu společné mise EUREGIO EGRENSIS. To si klade za cíl udržovat a posilovat kvalitu života v Euregio pro občany a společnosti prostřednictvím společných iniciativ a aktivit s cílem čelit odlivu obyvatelstva a zůstat atraktivní jako místo k životu a práci.

Obr.: Mise EUREGIA EGRENSIS

MISSION DER EUREGIO EGRENSIS | MISE EUREGIA EGRENSIS:

Erhalt und Verbesserung der Lebensqualität in der Euregio durch ein stärkeres Miteinander sowie durch die aktive Inwertsetzung der Grenzlage

Udržení a zlepšení kvality života v Euregiu díky posílení pospolitosti, ale také díky aktivnímu posilování hodnoty příhraniční polohy

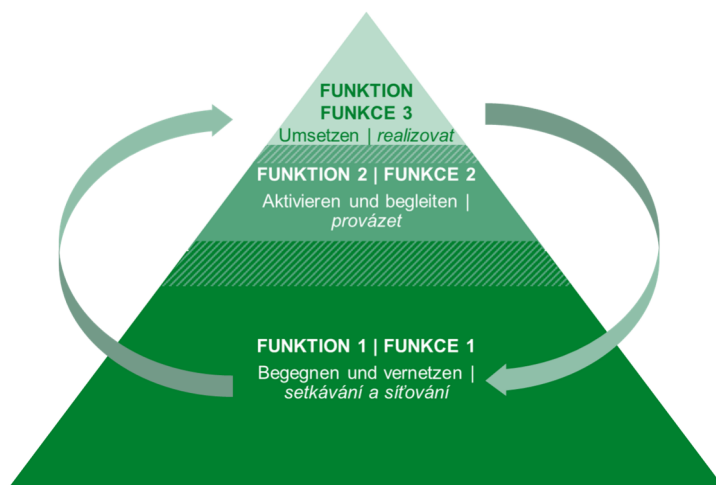
Kdy je ale otázka pro Euregio relevantní a jak by mělo EUREGIO EGRENSIS přispět? Za tímto účelem jsou zapotřebí společné principy činnosti, které tvoří základ práce Euregia týkající se obsahu práce, a měly by zahrnovat alespoň následující čtyři kritéria.

Obr.: Čtyři principy činnosti EUREGIA EGRENSIS

EUREGIO EGRENSIS zároveň nebude a současně by ani nemělo být schopno přispět ke všem výzvám stejně. V závislosti na oblasti a otázkách existují různé podmínky činnosti pro přeshraniční činnost a zde musí Euregio přebírat jinou roli nebo funkci. Můžeme rozlišit tři funkce EUREGIA EGRENSIS, které ale musí působit synergicky.

Obr: Tři funkce EUREGIA EGRENSIS

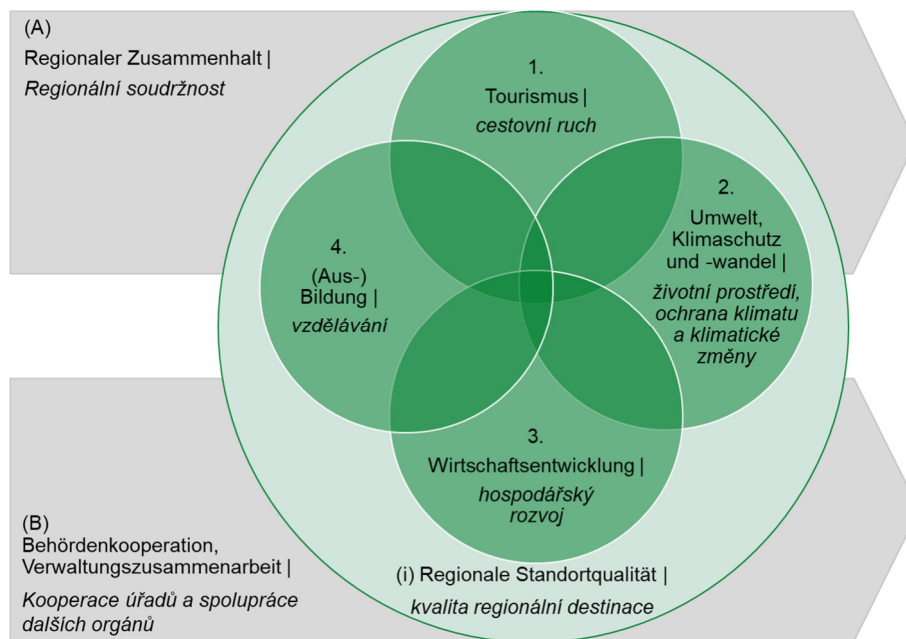

Funkce 1 vytváří základ pro přeshraniční orientaci a spolupráci. Za tímto účelem Euregio radí a informuje, vytváří příležitosti pro setkání a vytváření sítí buď prostřednictvím svých vlastních akcí nebo nabídek, nebo v rámci projektů dispozičního fondu. **Funkce 2** staví na tomto základě. Zde Euregio aktivuje, podporuje a doprovází další aktéry z regionu v jejich příslušných přeshraničních iniciativách a projektech (například v kontextu velkých projektů v programu Interreg Bavorsko - Česká republika). V oblastech, které (dosud) nebyly převzaty třetími aktéry a zpracovány v přehraničním kontextu, Euregio také realizuje své vlastní projekty a aktivity (**funkce 3**). To jim umožňuje prozkoumat a prohloubit určitá témata pro Euregio nebo kromě aktivit třetích stran pokrýt konkrétní potřebu z

hlediska přeshraniční spolupráce (např. Praktický slovník, Bavorsko-Český Gastschuljahr - výměnné pobyty atd.)

Z analýzy podmínek regionálního rozvoje, vycházející z Euregionálních principů činnosti a mise zavázané k udržení nebo zlepšení regionální kvality společného života, vychází pro EUREGIO EGRENSIS soubor sedmi ústředních témat pro nadcházející roky. Je třeba rozlišovat mezi čtyřmi hlavními tématy, doplňkovým tématem a dvěma průřezovými tématy. Následující obrázek ukazuje souhru ústředních tematických přístupů pro Euregio v nadcházejících letech.

Obr: Témata EUREGIO EGRENSIS

V každé tematické oblasti vstoupí do hry různé aktivity EUREGIO EGRENSIS podle výše uvedených funkcí. V rozvojové studii jsou podrobněji představena témata Euregia, čtyři hlavní témata, doplňkové téma a dvě průřezová témata. Nejprve je stručně popsána relevance a současný stav implementace každé tematické oblasti, aby se na tomto základě vymezil tematický cíl pro nadcházející roky a podrobněji se popsaly možné cesty implementace. Jsou také jmenováni regionální aktéři nebo skupiny aktérů, kteří se mohou ukázat jako relevantní pro projekty nebo iniciativy v této oblasti.

Aby mohlo Euregio svými funkcemi „vytváření sítí“, „doprovázení“ a „provádění“ úspěšně přispívat ke zmíněným tématům, je závislé na určitých rámcových podmínkách. Tyto mohou ovlivnit samotné Euregio a jeho vnitřní podmínky a procesy, ale mnohé jsou určovány i mimo Euregio (např. jako součást programu Interreg). Interně bude důležitá pravidelná, intenzivní a strukturovaná komunikace se sponzory a partnery, společné (sebe-) porozumění, společný závazek ke strategickým akcím, stejný rozsah a podmínky pro akci v pracovních skupinách a široká podpora nebo dostatečné zdroje pro implementaci. U externě definovaných podmínek v rámci programu Euregio, by byly velkým ulehčením a velkým přínosem jasné formální a finanční akční scénáře, příznivé podmínky financování

pro velké i malé projekty nebo i nadále pokračující decentralizované řízení dispozičního fondu s výraznými ulehčeními, zjednodušením a stejnými podmínkami na obou stranách hranice.

Koneckonců – zejména po zkušenostech z korona krize – mají všeobecné sousedské vztahy a klima spolupráce v politice, správě, ekonomice a občanské společnosti velký význam. Výměna a spolupráce v přeshraničním rámci rozšiřují možnosti a potenciál příhraničních regionů. EUREGIO EGRENSIS jako „pečovatel“ o přeshraniční spolupráci může významně přispět k využití těchto možností a potenciálů a k aktivnímu vyvážení situace na hranicích. Cíleným způsobem může pomoci úspěšně implementovat tematické směry považované za nezbytné v široké spolupráci. Pokud se to podaří, oblast Euregio s EUREGIO EGRENSIS bude i nadále těžit z důležitého motoru přeshraniční spolupráce a rozvoje společného přeshraničního regionu.

Obsah

Management Summary	I
1 Úvod	1
1.1 Základ a kontext rozvojové studie	1
1.2 Cíl rozvojové studie	2
1.3 Postup a účast	2
1.4 Struktura rozvojové studie	4
2 Teoretické a formální zařazení vývojové studie	6
2.1 Požadavky dobrovolné přeshraniční spolupráce	6
2.2 Nutnost stále větší orientace na strategie	7
3 Status-Quo: EUREGIO EGRENSIS a jeho aktuální portfolio	9
3.1 Zaměření na bavorsko-české vztahy v oblasti Euregia	9
3.2 Cíle a agenda EUREGIA EGRENSIS AG Bavorsko	11
4 Současné podmínky rozvoje a výzvy v oblasti Euregio	17
4.1 Demografické a sociokulturní podmínky rozvoje	18
4.2 Podmínky rozvoje v hospodářské a inovační oblasti	20
4.3 Podmínky rozvoje v oblasti životního prostředí	24
4.4 Podmínky rozvoje v oblasti infrastruktury (doprava, digitalizace)	26
4.5 Podmínky rozvoje v sociální oblasti	30
4.6 Podmínky rozvoje v oblasti cestovního ruchu	32
5 Koherentní systém pro EUREGIO EGRENSIS	35
5.1 Principy činnosti EUREGIA EGRENSIS pro jednotlivé aktivity	35
5.2 Systém pro Euregio: mise, funkce a tematické oblasti	36
5.2.1 Mise EUREGIA EGRENSIS	37
5.2.2 Tři funkce EUREGIA EGRENSIS	37
5.2.3 Tematické oblasti EUREGIA EGRENSIS	39
6 Témata Euregia a jejich potenciální cesty implementace	41
6.1 Ke čtyřem hlavním tématům a doplňkovému tématu Euregia	41
6.1.1 Hlavní téma 1: cestovní ruch	41
6.1.1 Hlavní téma 2: Životní prostředí, ochrana klimatu a klimatické změny	44
6.1.2 Hlavní téma 3: Regionální hospodářský rozvoj	46
6.1.3 Hlavní téma 4: Vzdělávání	49
6.1.4 Doplňkové téma: regionální kvalita destinace	52
6.2 Dvě průřezová témata EUREGIA EGRENSIS	55
6.2.1 Průřezové téma A: regionální soudržnost	55
6.2.2 Průřezové téma B: kooperace úřadů a institucionální spolupráce	57
7 Podmínky nutné pro úspěšnou tematickou činnost v Euregiu	59
Přílohy	63

Seznam obrázků

Obr 1: Čtyři moduly zpracování studie	3
Obr 2: Účastníci průzkumu zúčastněných stran podle místa původu	4
Obr 3: tříúrovňový model dalšího směřování Euregia	8
Obr 4: oblast trilaterálního EUREGIA EGRENSIS	9
Obr. 5: Bavorsko-česká referenční oblast pro rozvojovou studii	10
Obr. 6: Projektoví partneři v malých projektech v rámci dvou uplynulých dotačních období	13
Obr. 7: Institutionální zázemí partnerů v rámci malých projektů	14
Obr. 8: Tematické oblasti v rámci malých projektů v uplynulých dotačních obdobích	15
Obr. 9: Účast partnerů z Euregia na velkých projektech v aktuálním programu Interreg.	15
Obr. 10: Centrální výzvy v oblasti Euregia z pohledu regionálních aktérů	17
Obr.11: Zvažovaná témata týkající se regionálního rozvoje a integrace	17
Obr.12: Čtyři principy činností EUREGIA EGRENSIS	35
Obr.13: Jaké jsou tři nejdůležitější úkoly Euregia?	36
Obr.14: Nadřazené zaměření a mise Euregia	37
Obr.15: Tři funkce EUREGIA EGRENSIS	38
Obr.16: Tři funkce EUREGIA EGRENSIS v detailu	39
Obr.17: Čtyři hlavní témata, jedno doplňkové téma a dvě průřezová témata pro Euregio	40

Seznam tabulek

Tab 1: Aktuální aktivity EUREGIA EGRENSIS	12
Tab 2: Populace, vývoj počtu obyvatel, prognóza a index stárnutí	19
Tab 3: Hrubý domácí produkt v běžných cenách a ve standardech kupní síly	21
Tab 4: Vzdálenosti a cestovní rychlosti v rámci EUREGIA EGRENSIS a do sousedních měst	28
Tab 5: Nemocnice, počet lůžek a medicínské zajištění	31
Tab 6: Regionální ukazatele k oblasti cestovního ruchu	33

I Úvod

I.1 Základ a kontext rozvojové studie

Již téměř 30 let je EUREGIO EGRENSIS hybnou silou a platformou pro přeshraniční spolupráci na německo-české hranici. Je organizována jako přeshraniční komunální sdružení s bavorskou, sasko-durynskou a českou pracovní skupinou. Tři pracovní skupiny Euregia, EUREGIO EGRENSIS (AG Bavorsko, AG Sasko-Durynsko a AG Čechy) společně koordinují a podporují přeshraniční spolupráci a rozvoj v tzv. "Trojúhelníku". To se děje mimo jiné zprostředkováním kontaktů mezi občany, orgány a dalšími institucemi, jakož i finanční podporou nebo aktivní realizací přeshraničních projektů a opatření prostřednictvím různých fondů financování.

Programy Interreg hrají pro EUREGIO EGRENSIS důležitou roli. Bohužel je oblast Euregio pokryta dvěma různými programy Interreg (Bavorsko-Česká republika a Sasko-Česká republika) s částečně odlišnými prioritami, jako jsou kritéria financování. Česká oblast Euregio je zapojena do obou programů. Proto v trilaterálním konstruktu Euregio jsou pro činnosti Interreg důležité bilaterální orientace mezi bavorskou a českou pracovní skupinou na jedné straně a mezi sasko-durynskou a českou pracovní skupinou na straně druhé.

Pro pracovní skupinu EUREGIO EGRENSIS Bavorsko a pracovní skupinu Čechy na české straně tvoří program Interreg Bavorsko-Česká republika důležitý orientační rámec. Obě pracovní skupiny jsou zastoupeny v monitorovacím výboru s právem hlasování. Kromě toho jsou odpovědní za implementaci dispozičního fondu (malé projekty). Kanceláře Euregia radí potenciálním sponzorům projektů ohledně procesu podávání žádosti a v případě potřeby navazují nezbytné kontakty. Partneři z oblasti Euregia jsou také zapojeni do různých rozsáhlých projektů programu Interreg a bavorská pracovní skupina je také aktivní v některých Interreg projektech.

Program Interreg Bavorsko-Česká republika pro dotační období 2021-2027 se v současné době připravuje. Z příslušných návrhů nařízení o evropské územní spolupráci jasně vyplývá, že z pohledu Komise by regionálně integrované projekty měly hrát důležitou roli v přeshraniční spolupráci (viz mimo jiné politický cíl 5 „Evropa blízka lidem“). Součástí programu Interreg by měly být i nadále malé projekty (People-to-People projekty). Předvídatelná rozpočtová omezení zároveň vytvářejí jasný strategický rámec, a ještě silnější zaměření na skutečný potenciál spolupráce (viz mimo jiné Border Orientation Paper). Euregia jsou tedy vyzvána, aby reflektovala, přizpůsobovala a aktualizovala strategické základy své práce, pokud jde o činnost v rámci vytváření územních strategií.

V tomto kontextu připravila organizace EUREGIO EGRENSIS Arbeitsgemeinschaft Bayern e.V. vlastní projekt Interreg s názvem „Nové impulsy pro příhraniční oblast“. V rámci projektu připravil Institut pro systémový management a veřejnou správu na univerzitě v St.Gallen (IMP-HSG) s podporou Východočeské rozvojové s.r.o. rozvojovou studii k vymezení oblastí činnosti, které jsou z hlediska Euregia ústřední pro nadcházející dotační období 2021-2027.

I.2 Cíl rozvojové studie

Cílem rozvojové studie je vymezení těch tematických oblastí, které z hlediska Euregia budou relevantní pro rozvoj příhraniční oblasti v příštích letech, a pro které bude společným přeshraničním zpracováním viditelná přidaná hodnota. Důraz by měl být kladen na dvoustrannou spolupráci mezi EUREGIO EGRENSIS AG Bavorsko a AG Čechy, která slouží jako společný základ pro aktivity Euregio v rámci nadcházejícího programu Interreg Bavorsko-Česká republika. Nesmíme zapomenout na třístrannou strukturu EUREGIO EGRENSIS: jsou zvažovány a výslovně pojmenovány potenciály a rozhraní se sasko-durynským Euregiem¹.

Studie je založena na kvantitativní analýze podmínek a potřeb rozvoje v oblasti Euregio na jedné straně a na integraci empirických znalostí a hodnocení regionálních zúčastněných stran na straně druhé. Zároveň by měla pokrývat a zohledňovat různé dimenze předchozí práce Euregia týkající se obsahu – nejen, ale také v rámci Interreg programu (velké projekty, malé projekty a aktivity specifické pro Euregio). Důvodem je, že do značné míry určují profil sítě Euregio a jejich současných sítí, na nichž musí být založena budoucí práce.

V souladu s tím sleduje rozvojová studie následující tři cíle:

- Studie je zaměřena na zpracování euregionálních témat, která ukazují potenciál pro velké projekty v rámci programu spolupráce Bavorsko-Česká republika 2021-2027.
- Studie by měla identifikovat zaměření projektů (např. setkávání mládeže, partnerství měst), které by měly být způsobilé pro financování z fondu malých projektů.
- Studie má poukázat na témata, která bavorští a čeští členové Euregia považují za tak důležitá, že by se jimi měl EUREGIO EGRENSIS v novém finančním období zabývat (např. mobilita, nedostatek kvalifikovaných pracovníků).

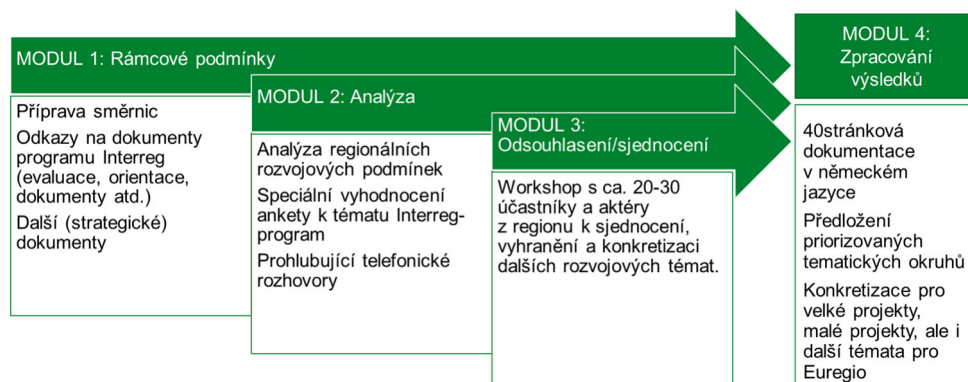
Studii nelze chápat jako široký koncept nebo strategický proces, ale spíše jako cílenou, a především společnou reflexi a koordinaci, která přeshraniční témata budou v budoucnu pro společný region relevantní. Definice rozvojových otázek a témat specifických pro Euregio by měla poskytnout orientační rámec pro budoucí aktivity Euregia a umožnit transparentní odvození dalších kroků. Zároveň může působit jako důležitý prvek zdola nahoru pro přípravu a orientaci nadcházejícího programu Interreg VI-A Bavorsko-Česká republika a jako základ pro aktivní podporu projektů Euregio pro implementaci do Interreg programu.

I.3 Postup a účast

Pro vytvoření rozvojové studie byl zvolen postup ve čtyřech modulech, z nichž některé musely probíhat paralelně a blokovat, ale některé také musely na sobě časově a obsahově stavět. Kvůli korona pandemii byla většina rozhovorů a schůzek prováděna on-line nebo telefonicky. Workshop byl přeložen na podzim, z toho důvodu se mohl konat prezenčně přímo v Marktredwitzu.

¹ Doposud neexistuje srovnatelný strategický dokument o sasko-durynských a českých příhraničních oblastech, který by vymezoval pole činnosti pro tento region a který by mohl být použit pro koordinaci. O to důležitější bylo proto informovat výkonného ředitele AG Sasko-Durynsko během přípravy této studie o poslání a zapojit ho do diskusí (rozhovor, workshop).

Obr 1: Čtyři moduly zpracování studie

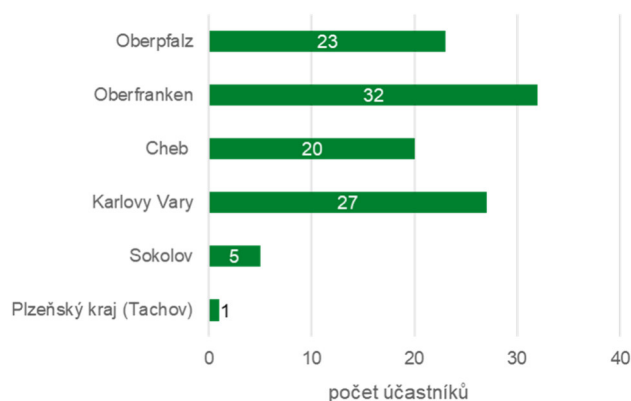
Zdroj: vlastní vyhotovení, IMP-HSG, 2020.

Základem rozvojové studie byla rozsáhlá analýza podmínek regionálního rozvoje v oblasti Euregio. Tato analýza proběhla na základě údajů na jedné straně a na druhé straně se mohla opřít o speciální vyhodnocení průzkumu mezi zúčastněnými stranami, které bylo provedeno v rámci přípravy nadcházejícího programu Interreg Bavorsko-Česká republika.

- **Analýza dat:** Data byla sbírána na úrovni NUTS 3 (okresy nebo městské části na bavorské straně a krajská úroveň na české straně). Pro českou stranu jsou některá data k dispozici také na úrovni NUTS 4 (okresy). Většina údajů pochází z oficiálních statistik, Bavorského státního úřadu pro statistiku a zpracování dat a Českého statistického úřadu (ČSÚ). Kromě toho byly použity standardizované údaje Eurostatu, aby bylo možné klasifikovat programové hodnoty do evropského srovnání. Statistiky doplňují konkrétní data a analýzy z různých odborných institucí, od IHK atd.
- **Průzkum mezi zúčastněnými stranami:** Průzkum mezi zúčastněnými stranami byl proveden jako součást sociálně-ekonomické analýzy pro nadcházející program Interreg VI-A Bavorsko-Česká republika. Cílem průzkumu bylo nechat posoudit současné vývojové podmínky a výzvy v programové oblasti a shromáždit posouzení navrhovaných témat Evropské komise pro nadcházející dotační období. Průzkum probíhal od konce února do poloviny března 2020 jako on-line průzkum v němčině a češtině. Bavorské státní ministerstvo hospodářství, regionálního rozvoje a energetiky (správní orgán) a české Ministerstvo pro místní rozvoj přizvaly k průzkumu širokou škálu organizací a institucí z programové oblasti. Byli požádáni, aby sdíleli odkaz na průzkum se zúčastněnými stranami v jejich regionu. Celkově bylo možné vyhodnotit 292 dotazníků pro celou programovou oblast Interreg. K dispozici bylo celkem 108 vyplněných dotazníků EUREGIO EGRENSIS s 55 účastníky z bavorské oblasti a 53 účastníky z české oblasti.
- Podíváme-li se na institucionální zázemí účastníků, lze vidět poměrně vysoký podíl obecních organizací. Většina účastníků jsou současní a / nebo bývalí partneři projektu. Existuje však také relativně vysoký podíl účastníků, kteří dosud nepřišli do kontaktu s programem Interreg.

Další vyhodnocení s podrobnými výsledky průzkumu má k dispozici EUREGIO EGRENSIS Arbeitsgemeinschaft Bayern a to v anonymizované podobě.

Obr 2: Účastníci průzkumu zúčastněných stran podle místa původu

Zdroj: vlastní vyhotovení, IMP-HSG, 2020.

Celkově výsledky analýzy založené na datech a dotaznících sloužily jako důležitý vstup pro odvození a další diskusi o budoucích tématech EUREGIO EGRENSIS. V průběhu telefonických rozhovorů byly podrobně diskutovány konkrétní výzvy a možné postupy Euregia. Dotazováno bylo celkem 20 bavorských a českých odborníků z oblasti ekonomiky a inovací, trhu práce, životního prostředí, cestovního ruchu, regionálního rozvoje, vzdělávání, kultury a sociálních věcí a administrativní spolupráce. Diskuse založené na klíčových otázkách zahrnovaly otázky týkající se předchozích zkušeností a rozhraní s EUREGIO EGRENSIS, aktuální výzvy pro příhraniční region a vyhlídky přeshraniční spolupráce v příslušných oblastech (včetně rámcových podmínek, faktorů úspěchu a překážek), jakož i související přístupy k EUREGIO EGRENSIS. Přehled partnerů pohovorů je uveden v příloze.

Za účelem společné koordinace a zdůvodnění identifikovaných témat se 24. září 2020 uskutečnil společný workshop s více než 30 účastníky z bavorské a české podoblasti EUREGIO EGRENSIS. Účastníci vytvořili reprezentativní průřez členskými organizacemi Euregia a aktéry projektu z různých oblastí přeshraniční spolupráce. AG Sasko-Durynsko zastupoval její výkonný ředitel. Přehled účastníků je uveden v příloze. Cílem workshopu bylo společně se zamyslet nad průběžnými výsledky rozvojové studie. Workshop se zaměřil na strukturovanou diskusi o současné situaci a aktuálních výzvách v různých oblastech politiky a o budoucích tématech pro práci Euregia, pro projekty Interreg v rámci programu spolupráce Bavorsko-Česká republika a v rámci dispozičního fondu EUREGIA EGRENSIS.

1.4 Struktura rozvojové studie

Struktura rozvojové studie se řídí výše uvedeným postupem. Kapitola 2 však zpočátku slouží ke klasifikaci rozvojové studie a vysvětluje vnější, formální požadavky a očekávání, s nimiž je v současné době konfrontována strategická práce Euregia a s nimiž se bude počítat v nadcházejících letech – mimo jiné na základě rozvojové studie. Poté je stručně diskutována počáteční situace a je představeno EUREGIO EGRENSIS a jeho aktuální portfolio (kapitola 3). V návaznosti na to následuje struktura načrtnutého metodického přístupu: kapitola 4 shrnuje současné podmínky rozvoje a výzvy v oblasti Euregio. Na tomto základě je formulováno společné chápání budoucích přístupů ve smyslu společného

cílového systému (kapitola 5). Na jedné straně pojmenovává principy činnosti, proč se která témata uchopují a jak, a na druhé straně se odvozuje od identifikovaných výzev témat, která vyžadují společné přeshraniční zpracování. Tyto tematické oblasti jsou blíže specifikovány a podrobněji uvedeny v kapitole 6. Kapitola 7 se zmiňuje o externích i interních podmínkách Euregia, které jsou nezbytné pro úspěšné utváření společné práce v uvedených tematických oblastech a pro schopnost vytvářet přidanou hodnotu pro region.

2 Teoretické a formální zařazení vývojové studie

Euregia, jako je EUREGIO EGRENSIS, podporují místní a regionální zakotvení evropské integrace. Zaměřují se na umožnění přeshraničních setkání. Na tomto základě zahájila širokou škálu činností, od výměny a vytváření sítí až po přeshraniční koordinaci a rozvoj společných projektů. Euregia se považují odpovědné za budování a udržování přeshraničních sítí a působí jako katalyzátor pro zintenzivňování spolupráce.

Kromě toho Euregia přebírají funkce pro realizaci programů Interreg, zejména programů Interreg A: nabízí informace o otázkách týkajících se přeshraniční spolupráce, poskytují počáteční rady zúčastněným zájemcům o projekty, doprovází je při realizaci projektu a často nesou i odpovědnost za fond malých projektů.

Euregia jsou ale místně a regionálně podporované iniciativy. V závislosti na regionálních podmínkách a okolnostech mají tedy specifické struktury a portfolia. Jejich programy se také liší v závislosti na podmínkách jejich rozvoje, které jsou specifické pro daný region. Jsou však konfrontována s obecnými požadavky na vyšší úrovni – nad rámec konkrétních požadavků na konkrétní akce - které platí stejně pro všechna Euregia a na které je třeba hledat odpovědi podle jejich konkrétních vývojových podmínek. Tyto zahrnují ...

- i. požadavky, s nimiž se obecně setkávají dobrovolná Governance-Settings, která se zabývají spoluprací (koordinací úsilí, předcházení konfliktům atd.),
- ii. potřeba stále více vycházet ze strategií a také
- iii. rostoucí požadavek na doložení a reflektování dopadů jejich práce.

Tyto požadavky pravděpodobně ještě v nadcházejících letech získají na důležitosti. S ohledem na rostoucí nedostatek zdrojů bude stále důležitější účinně utvářet spolupráci, nestavět vlastní činnosti fragmentárně a izolovaně, ale zakládat je do společného rámce, a tím posilovat zaměření na dopady činností. Vývojová studie je založena na těchto požadavcích a bude formovat jejich implementaci do aktivit. Z tohoto důvodu je o tomto tématu stručně pojednáno níže.

2.1 Požadavky dobrovolné přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce v rámci EUREGIO EGRENSIS představuje určitou formou regionální správy, v příhraničních regionech nejsou shodné prostory a problémové oblasti, což znamená, že aktéři (musí) spolupracovat přes hranice. Spolupráce je **založena na dobrovolnosti a vůli každého** účastnit se a podporovat společnou činnost přes hranice.

Pro úspěšnou přeshraniční spolupráci nejsou důležité jen politické a správní subjekty. Ale spíše je řešena široká škála tematických oblastí, za které a ve kterých je zodpovědná **široká škála aktérů** s různými institucionálními zázemím, a které mají příslušné znalosti založené na zkušenostech. To znamená, že zástupci podniků, školství, životního prostředí, cestovního ruchu, kultury a mnoha dalších oblastí jsou důležitými skupinami aktérů přeshraniční spolupráce.

Všichni tito aktéři jsou navzájem prosífováni prostřednictvím struktury dobrovolné spolupráce, takže je možná pravidelná výměna mezi aktéry. Tyto sítě jsou do určité míry nezávislé na stávajících státních strukturách a nemohou být přímo kontrolovány státními organizacemi. Současně musí místně a

regionálně zakotvené Euregio působit ve **víceúrovňovém systému** v příslušných národních kontextech, ale také v rámci financování Interreg ze strany EU. To s sebou nese otázku, jak lze politická rozhodnutí provádět „shora“ na místní a regionální úrovni, a na druhé straně, jak může uspět aktivní účast zdola nahoru.

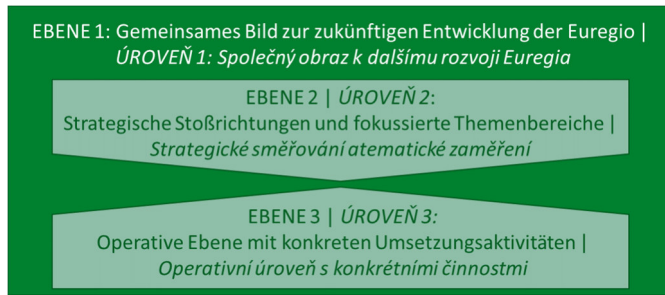
Přeshraniční spolupráce v rámci Euregia je zároveň do značné míry založena na zúčastněných lidech a jejich **osobních, individuálních** vztazích. Procesy a odpovědnosti nejsou vždy jasné, nebo je potřeba je postupně najít a optimalizovat. To zabírá čas, který je na úkor skutečné práce. Jelikož obvykle neexistují žádné možnosti sankcí ani kompetence k prosazování přijatých rozhodnutí, existuje riziko, že bude sledována pouze „**politika nekonfliktních spoluprací**“ související s projektem a nebudou řešena problémová témata, která mohou mít pro rozvoj příhraniční oblasti velký význam.

2.2 Nutnost stále větší orientace na strategie

Evropská komise má v úmyslu svými návrhy pro nadcházející programové období 2021–2027 mimo jiné přispět k tomu, aby byl při provádění programu Interreg ještě více zohledněn územní rozvoj a práce v regionech. Tímto způsobem by měly být rovněž uchopeny a popsány klíčové aspekty v Border Orientation Papers. Za tímto účelem Komise navrhuje, aby financování stále více vycházelo ze strategického zkoumání konkrétních podmínek regionálního rozvoje zdola nahoru. V tomto smyslu jsou vyžadovány přeshraniční strategické dokumenty Euregií. Ty by měly vymezit tematické směry programu Euregií pro nadcházející dotační období. Formálně se plánuje, že tyto strategie definují přeshraniční potřebu opatření po popisu oblasti Euregio a jejich rozvojových podmínek a formulují související cíle pro Euregio. Současně by měla být prokázána velká účast aktérů a měly by být připraveny podmínky pro měření dopadu.

Jádrem tohoto návrhu je, že by Euregio mělo v budoucnu vedle svých úspěšných projektových aktivit věnovat více pozornosti směrem k většímu celku a snaze o společnou vizi do budoucna. Projektové činnosti by se tak měly stát regionálně specifickou aktivitou a mít koordinovaný orientační rámec. Proto se pro Euregio stále více objevuje tříúrovňový model, jak je také obecně diskutováno v regionálním rozvoji. Při společné výměně by měl nejprve vzniknout koordinovaný obraz rozvoje do budoucna, kde by v dlouhodobé perspektivě měly ležet linky činnosti a profily přeshraniční spolupráce. Zadruhé, v rámci této společné skupiny je třeba vymezit strategické tematické oblasti, které jsou platné ve střednědobém horizontu. Za třetí, tyto by zase měly být začleněny do konkrétních projektů. Druhá a třetí úroveň však vzájemně spolupracují. Naopak, úspěšná projektová aktivita může být také reflektována a zhuštěna do vhodných strategických linií. Je důležité, aby se na dvou nižších úrovních pracovalo společně a především soudržně.

Obr 3: tříúrovňový model dalšího směřování Euregia

Zdroj: vlastní zpracování, IMP-HSG, 2020.

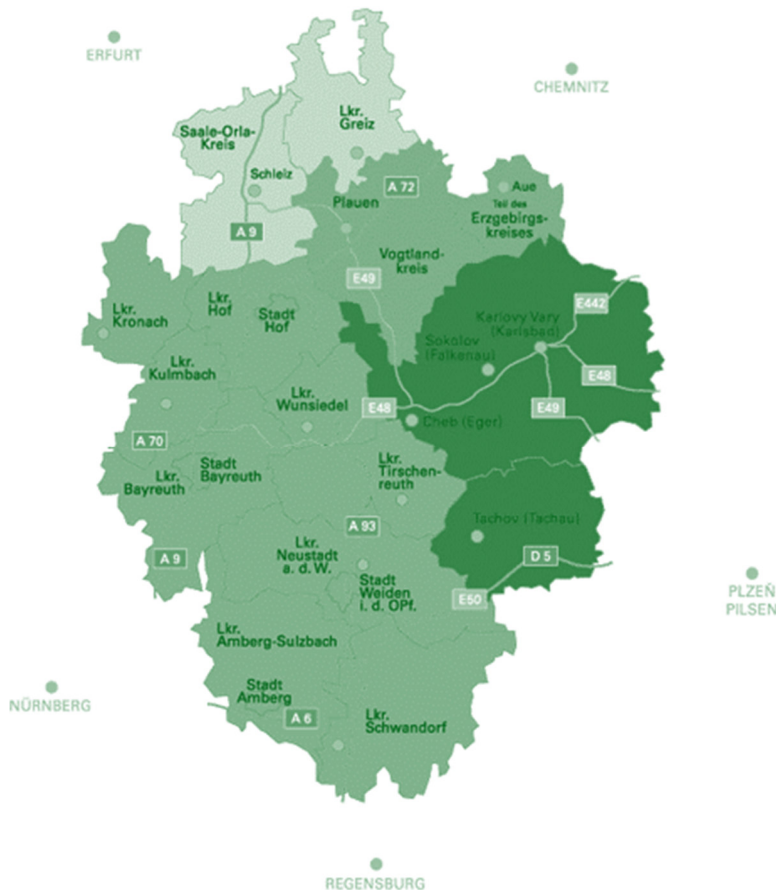
3 Status-Quo: EUREGIO EGRENSIS a jeho aktuální portfolio

EUREGIO EGRENSIS bylo založeno v roce 1993 a v současné době se blíží jeho 30. výročí. Tomuto kroku předcházelo založení EUREGIA EGRENSIS AG Bavorsko v roce 1992 a dalších dvou partnerských pracovních skupin AG Čechy (1991) a Vogtland / Západní Krušné hory (1992) (od roku 2007: AG Sasko / Durynsko) (viz www.euregio-egrensis.de).

3.1 Zaměření na bavorsko-české vztahy v oblasti Euregia

Je důležité, aby se pod pojmem „EUREGIO EGRENSIS“ dnes rozuměl jak společný pohraniční region, tak instituce Euregia. Oblast Euregio pokrývá zhruba 17 000 kilometrů čtverečních napříč celým trojúhelníkem Sasko / Durynsko, Bavorsko a Českou republiku, od Greiz a Plauen na severu po Schwandorf na jihu a od Kronachu, Bayreuthu a Ambergu na západě po Tachov a Karlovy Vary na východě (viz obrázek). Celá oblast trilaterálního Euregia tedy zahrnuje přibližně dva miliony obyvatel, z nichž asi 50 procent je v bavorské části, asi 30 procent v sasko-durynské a 20 procent v české části.

Obr 4: oblast trilaterálního EUREGIA EGRENSIS

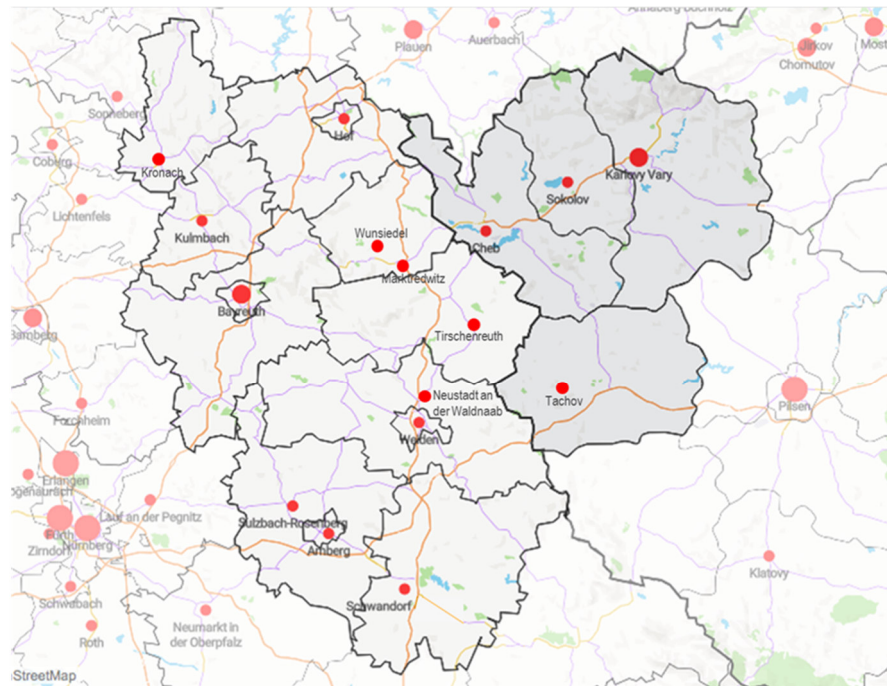

Zdroj: EUREGIO EGRENSIS, 2020.

V tomto trilaterálním prostředí se současná rozvojová studie zaměřuje hlavně na bilaterální spolupráci mezi bavorským (AG Bavorsko eV) a českým Euregio (AG Čechy) s cílem poskytnout strategický základ a společný základ pro nadcházející spolupráci v rámci programu Interreg Bavorsko-Česká republika

a současně i poskytnout rámec pro směřování (viz kapitola 1). Následující mapa ukazuje příslušnou oblast Euregia a pojmenovává dané regionální orgány.

Obr. 5: Bavorsko-česká referenční oblast pro rozvojovou studii

Bavorští partneři

Oberpfalz

Amberg (Krfr.St)
Weiden i.d.OPf. (Krfr.St)
Amberg-Sulzbach (Lkr)
Neustadt a.d.Waldnaab (Lkr)
Schwandorf (Lkr)
Tirschenreuth (Lkr)

Oberfranken

Bayreuth (Krfr.St)
Hof (Krfr.St)
Bayreuth (Lkr)
Hof (Lkr)
Kronach (Lkr)
Kulmbach (Lkr)
Wunsiedel i.Fichtelgebirge (Lkr)

Čeští partneři

Tachov
Karlovarský kraj
Cheb
Karlovy Vary
Sokolov

Zdroj: vlastní zpracování, IMP-HSG, 2020.

Na bavorské straně dnes oblast Euregia zahrnuje devět okresů (Amberg-Sulzbach, Bayreuth, Hof, Kronach, Kulmbach, Neustadt a.d. Waldnaab, Schwandorf, Tirschenreuth, Wunsiedel i.F.) a čtyři nezávislá města (Amberg, Bayreuth, Hof, Weiden). Tím jsou zaintegrovány do Euregia dvě řady zemských okresů – v oblasti Horní Franky a Horní Falc - podél celé hranice s Českou republikou. Na české straně je celý Karlovarský kraj součástí Euregia. Směrem na jih je v Plzeňském kraji členem Euregia pouze okres Tachov, který leží přímo na hranici.

3.2 Cíle a agenda EUREGIA EGRENSIS AG Bavorsko

Podle stanov má za úkol EUREGIO EGRENSIS AG Bavorsko podporovat „mezinárodní porozumění, toleranci a usmíření“ a „komplexní, mírumilovnou spolupráci založenou na partnerství“ (§ 2, 1) přes hranice mezi svobodnými státy Bavorsko, Sasko a Durynsko, ale i s Českou republikou. EUREGIO EGRENSIS koordinuje a podporuje přeshraniční spolupráci a rozvoj v duchu dobrého sousedství a přátelství (www.euregio-egrensis.de).

Zastřešujícím cílem Euregia je proto odstranit stávající překážky a překážky spojené s hranicí a současně vytvářet přidanou hodnotu v příhraničí prostřednictvím užší spolupráce. K tomu je nezbytné, aby se různé subjekty v regionu spojily, naučily se vzájemně si rozumět a měly přístup k aktérům, nabídkám a potenciálu regionů na druhé straně hranice.

V tomto smyslu se EUREGIO EGRENSIS AG Bavorsko soustředí na podporu setkání, výměny a porozumění. Jsou umožňovány a podporovány vztahy a sítě, měly by být odstraňovány bariéry, ať už jazykové nebo mentální. Cílem je posílit spolupráci, na jedné straně společně pracovat na překážkách spojených s hranicemi a na problémech a na druhé straně aktivně využívat potenciál a synergie přes hranice.

Na tomto základě jsou současné aktivity a nabídky rozděleny hlavně do tří oblastí: (i) vlastní nabídky a projekty, které jsou zaměřeny zejména na jazykové problémy, porozumění mládeži a mezikulturní porozumění, (ii) správa dispozičního fondu a (iii) další poradenské a síťovací aktivity spojené s Evropou (např. pro Interreg-B nebo Interreg-Europe). Následující tabulka shrnuje tyto aktivity a jejich aktuální tematické zaměření.

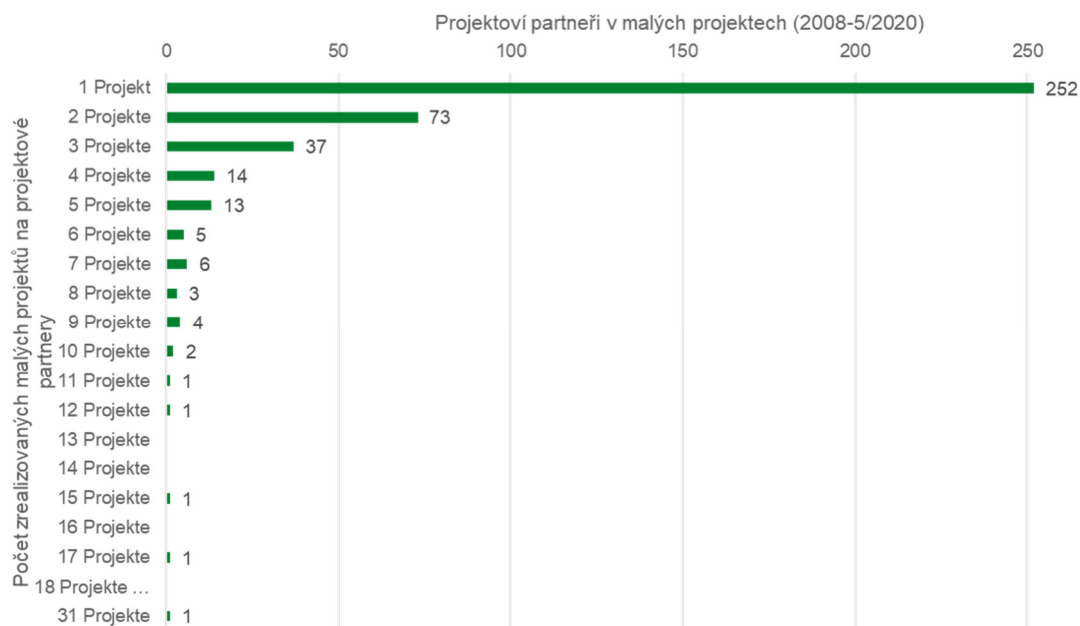
Tab 1: Aktuální aktivity EUREGIA EGRENSIS

Jugend Mládež	Gastschuljahr <i>Výměnný školní rok</i>
	Jugendsommerlager <i>letní tábory pro mládež</i>
Sprachoffensive Jazyk	Sprachanimation Tschechisch <i>Jazyková animace</i>
	Tschechisch-Unterricht an bayerischen Schulen in der Euregio <i>výuka českého jazyka na školách v Euregiu</i>
	SprachdozentInnen-Treffen <i>setkání učitelů cizího jazyka</i>
	Tschechisch für die Feuerwehr <i>čeština pro hasiče</i>
	Tschechisch für den Rettungsdienst <i>čeština pro zdravotnické záchranáře</i>
Tourismus Cestovní ruch	Euregionales Tourismusportal <i>turistický portál Euregia</i>
	EuregioMobil
	Ausbau und Koordination der Radfernwege <i>výstavba a koordinace cyklotras</i>
	Broschüre touristische Superlative <i>Brožura: Turistické superlativy</i>
	Broschüre „Naturschönheiten der Region“ <i>Brožura: Přírodní krásy regionu</i>
Gesundheit Zdravotnictví	Gutachten Notfallrettung <i>Expertizy na téma ZZS a zdravotnictví</i>
	Gutachten Krankenhausbereich <i>Expertizy na téma ZZS a zdravotnictví</i>
Vernetzung und Kooperation Síťování a kooperace	Behördenkooperationen <i>Kooperace úřadů</i>
	Kommunalpartnerschaften <i>kooperace na komunální úrovni</i>
	Netzwerkmanagement <i>síťování</i>
	Euregio-Preis <i>cena Euregia</i>
Fördermittelzugang Přístup k dotačním titulům	Information und Beratung Interreg A (Großprojekte), B und Interreg Europe <i>Informace a poradenství k programům Interreg A (velké projekty), B a Interreg Europe</i>
	Verwaltung Dispositionsfonds (Kleinprojekte) Interreg A Bayern-Tschechien <i>správa dispozičního fondu (malé projekty), Interreg A Bavorsko-Česká republika a Sasko-Česká republika</i>

Zdroj: EUREGIO EGRENSIS, 2020.

EUREGIO EGRENSIS v posledních desetiletích svými různými aktivitami hodně vytvořilo a současně se posunulo. Euregio je v současné době vnímáno jako důležitý prvek v celé řadě otázek týkajících se přeshraniční spolupráce. Jeho práci, profesionalitu a kompetence, dobré vytváření sítí oceňují nejrozličnější regionální aktéři.

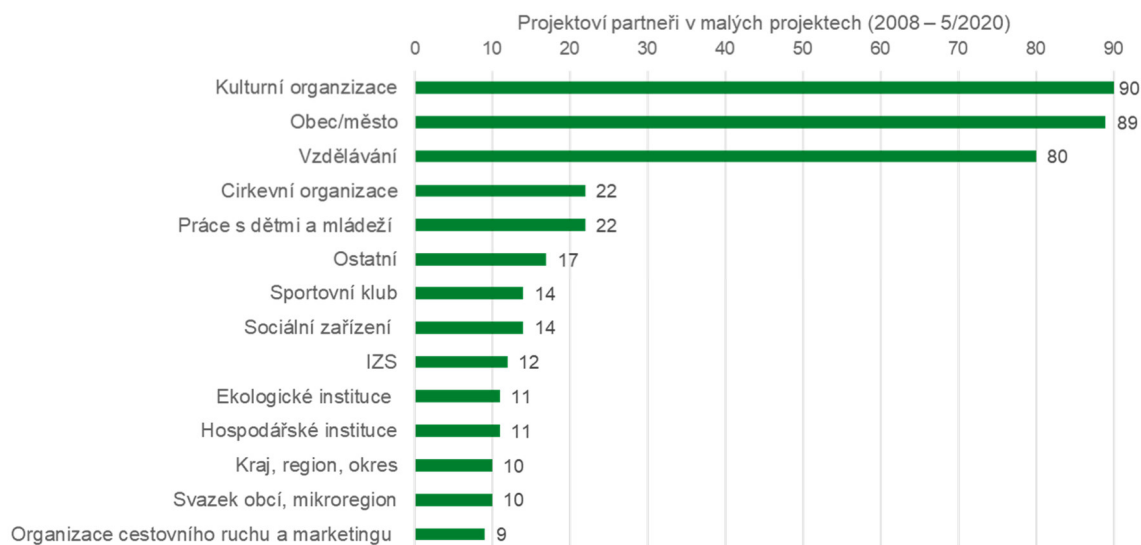
Obr.6: Projektoví partneři v malých projektech v rámci dvou uplynulých dotačních období

Zdroj: Vlastní vyhodnocení z databáze projektů EUREGIA EGRENSIS, 2020.

Například prostřednictvím malých projektů bylo v posledních dvou dotačních obdobích Interreg (od května 2020) v bavorsko-české oblasti Euregio možné oslovit více než 400 různých aktérů. Většina těchto aktérů byla zapojena pouze do jednoho projektu, někteří také do dvou nebo tří a několik aktérů pravidelně využívá malé projekty k pořádání akcí s různými skupinami účastníků. Koneckonců, partneři projektu působí jako multiplikátoři ve většině malých projektů a prostřednictvím malých projektů (akce, dobrodružné dny, brožury atd.) mohou oslovit více než několik aktérů nad rámec partnerství projektu, a to i z nejrůznějších oblastí. Partneři projektu již vykazují velkou rozmanitost institucionálního zázemí. Kromě mnoha kulturních organizací jsou zastoupeny také regionální orgány nebo vzdělávací instituce, církevní instituce, organizace pro práci s dětmi a mládeží, sociální instituce a mnoho dalších.

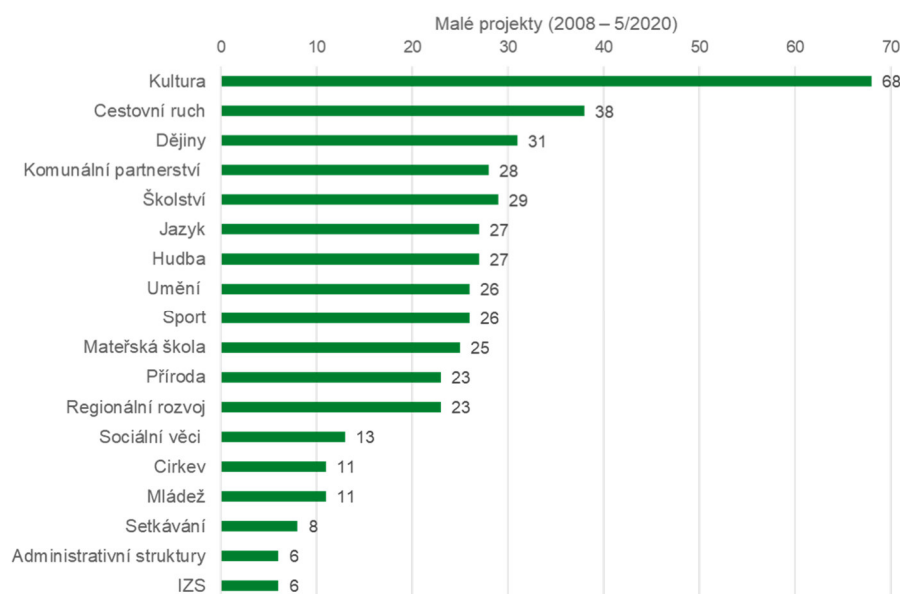
Obr.7: Institutionální zázemí partnerů v rámci malých projektů

Zdroj: Vlastní vyhodnocení z databáze projektů EUREGIO EGRENSIS, 2020.

Zároveň to poukazuje na témata, která dosud převládala v malých projektech posledních dvou dotačních obdobích – která mimo jiné také poskytují zajímavý vstup do diskuse o budoucích tématech spolupráce. Na tematickou alokaci zároveň nelze pohlížet příliš striktně, protože mnoho projektů se také zabývá několika tématy a rozhraními (např. jazykové projekty ve školce atd.). Následující obrázek nicméně nabízí přehled témat, která byla řešena naposledy. Kromě kulturních, turistických nebo historických témat existuje také mnoho obecních partnerství, školních nebo jazykových projektů. Často je také zastoupena hudba, umění, sport nebo příroda. Lze však konstatovat, že v dotačním období 2014–2020 byla práce méně související s tématem, zde byl v popředí jasně síťový aspekt a setkání v malých projektech – podle příslušných kritérií financování. V předchozím dotačním období byly specifikace malých projektů ještě otevřenější; také se pracovalo v různých tematických oblastech na nejrůznějších obsazích (např. studie, zprávy, projekty z oblasti cestovního ruchu atd.).

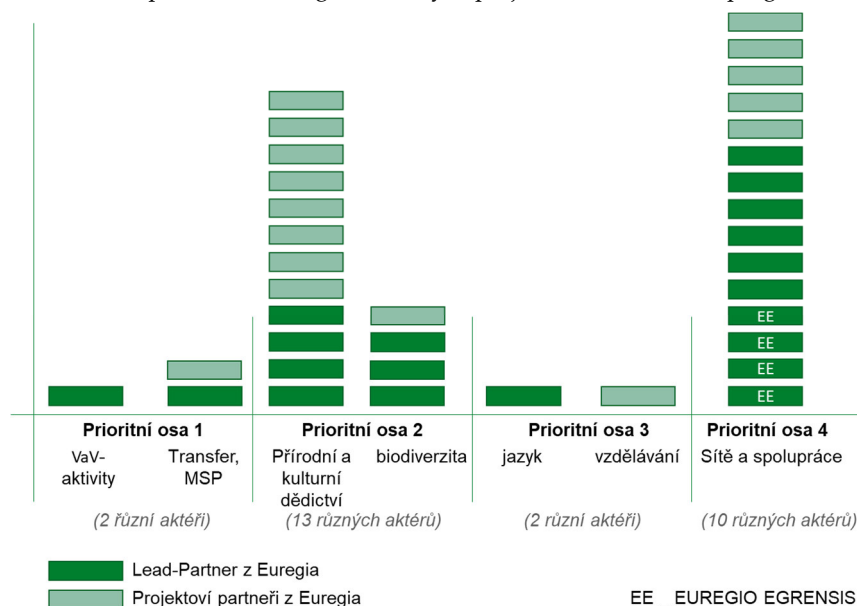
Obr.8: Tematické oblasti v rámci malých projektů v uplynulých dotačních obdobích

Zdroj: Vlastní vyhodnocení z databáze projektů EUREGIO EGRENSIS, 2020.

Velké projekty, které realizují aktéři z oblasti Euregio v současném programu Interreg, mají také širokou škálu témat. Přesto lze identifikovat priority, zejména v oblasti přírodního a kulturního dědictví v cestovním ruchu a také v tematicky otevřených síťových projektech, které zajišťují dlouhodobější a strukturovanou spolupráci v různých oblastech (vzdělávání, IZS, ekologické instituce atd.). I v oblasti biodiverzity jsou partneři z Euregia v současné době zastoupeni ve čtyřech projektech.

Obr.9: Účast partnerů z Euregia na velkých projektech v aktuálním programu Interreg.

Zdroj: Vlastní vyhodnocení z databáze projektů EUREGIO EGRENSIS, Únor 2020.

Přes tuto trvalou podporu, propagaci a prosazování přeshraniční spolupráce není pohled a spolupráce přes bavorsko-české hranice v oblasti Euregio v žádném případě samozřejmostí. Nyní se ustavilo mnoho spolupráce mezi různými institucemi. Přesto stále existují témata a aktéři, pro které dosud existuje jen málo přístupů ke spolupráci. Převládají národní orientace a vztahy, hranice v mnoha ohledech stále tvoří bariéru. V souladu s tím bude také v budoucnu cenné mít „správce“ přeshraniční spolupráce v regionu, a to díky EUREGIO EGRENSIS získat někoho, kdo neustále upozorňuje na příležitosti v tomto ohledu a jejich přidanou hodnotu, odstraňuje překážky a může vytvořit počáteční přístup ke zdrojům.

Pro každou oblast zájmu jsou nejprve stručně představeny výsledky analýzy, aby bylo možné porozumět současným podmínkám vývoje v oblasti Euregia. Z toho se následně odvozuje, jaké výzvy a potřebné činnosti vyvstávají pro příhraniční region.

4.1 Demografické a sociokulturní podmínky rozvoje

Demografie

- Regiony na obou stranách hranice jsou převážně venkovského charakteru s několika centry, a především bez přeshraničních přímo propojených oblastí. Bayreuth je největší město v oblasti Euregio s přibližně 75 000 obyvateli, následované Karlovými Vary s přibližně 50 000 obyvateli. Na obou stranách hranice jsou některá středně velká a malá města s populací kolem 20–50 000 obyvatel (Weiden, Amberg, Cheb, Schwandorf, Hof, Sokolov atd.), která přebírají funkci centra pro své bezprostřední okolí.
- Zvláštní polohu má město Aš, které je s Českou republikou spojeno pouze koridorem, hraničí s Německem na západě, severozápadě a východě a vyčnívá jako prst na německé území (Ašský výběžek). To je místo, kde je potenciál pro propojení.²
- Hustota osídlení v oblasti Euregia je ve srovnání s příslušnými zeměmi nízká. Z historických důvodů, ale také z topografických důvodů, je zde jen několik osad přímo podél hranice. Zejména na české straně je hustota osídlení poměrně nízká. Výsledkem je, že funkční propojení přes hranice jsou na mnoha místech omezená a přeshraniční směřování/orientace není samozřejmostí. Na hranici jsou zároveň cenné ekosystémy a přírodní prostory, které nabízejí společné výzvy a rozvojový potenciál (viz také kapitola 4.3).
- Kromě nízké hustoty osídlení je Euregio konfrontováno s trvalým poklesem populace na bavorské i české straně. Zejména v oblasti Horní Franky poblíž hranic (Kronach, Hof, Kulmbach, Wunsiedel i. Fichtelgebirge) a v Horní Falci (Tirschenreuth, Neustadt a.d. Waldnaab) lze zaznamenat trvalý pokles počtu obyvatel. V českém programovém území zaznamenal Karlovarský kraj v posledních několika letech pokles počtu obyvatel o 2,3 %, zatímco v okrese Tachov došlo k nárůstu počtu obyvatel.
- Populace v oblasti Euregio je také starší než národní průměr. V českých regionech není stárnutí tak výrazné, ale Karlovarský kraj má třetí nejvyšší věkový index ze všech regionů v České republice. Ale zejména v bavorských oblastech dochází k výraznému stárnutí populace: Okres Horní Franky má obzvláště vysoký podíl starších lidí – zde je poměr starších lidí k mladým lidem již 2 ku 1. Jedná se také o regiony s relativně nejsilnějším poklesem počtu obyvatel. To ukazuje, že mladí lidé mají tendenci častěji opouštět oblast Euregio. Jsou zde však jasné rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi, které se v poslední době stávají výraznějšími a je pravděpodobné, že v budoucnu ještě narostou.
- Prognózy ukazují, že dosavadní vývoj bude pravděpodobně pokračovat. Předpokládá se další pokles počtu obyvatel v Horní Falci o dobrých 8 % do roku 2038. Obzvláště silný pokles populace se

² Viz aktivity neziskové společnosti v rámci přípravy na Bavorsko-český týden přátelství, Selb 2023 gGmbH.

zde předpokládá pro okresy poblíž hranic (okresy Kronach -13,3 %, Wunsiedel i. Fichtelgebirge -13,0%, Tirschenreuth -8,4%). To znamená, že na bavorské straně mohou v pohraničních oblastech přetrvávat tendence vyliďňování. Podle předpovědí se očekává, že úbytek populace v české oblasti bude pokračovat v nezmenšené míře až do roku 2038 (pro Karlovarský kraj - 9 % do roku 2038).

Tab 2: Populace, vývoj počtu obyvatel, prognóza a index stárnutí

Region	2018	Rozvoj 2012-2018	Prognóza 2018-2038	Věkový index 2018 65+ /<14
Bayern	13.076.721	4,5%	3,9%	1,5
Oberpfalz	1.109.269	3,2%	1,7%	1,5
Amberg (Krfr.St)	41.970	0,9%	-5,8%	1,9
Weiden i.d.OPf. (Krfr.St)	42.520	2,0%	-4,9%	1,9
Amberg-Sulzbach (Lkr)	103.109	-0,2%	-3,2%	1,6
Neustadt a.d.Waldnaab (Lkr)	94.352	-1,6%	-4,9%	1,6
Schwandorf (Lkr)	147.189	3,0%	2,8%	1,6
Tirschenreuth (Lkr)	72.504	-1,9%	-8,4%	1,8
Oberfranken	1.067.482	0,8%	-4,1%	1,8
Bayreuth (Krfr.St)	74.657	4,4%	-4,8%	2,0
Hof (Krfr.St)	45.930	3,3%	-7,2%	1,8
Bayreuth (Lkr)	103.656	-1,2%	-3,4%	1,7
Hof (Lkr)	95.311	-2,6%	-10,3%	2,2
Kronach (Lkr)	67.135	-2,8%	-13,3%	2,1
Kulmbach (Lkr)	71.845	-1,9%	-8,8%	2,1
Wunsiedel i.Fichtelgebirge (Lkr)	73.178	-1,9%	-13,0%	2,2
Czech Rep	10.649.800	1,3%	0,9%	1,2
Tachov	53.587	1,0%	k.A.	1,1
Karlovarský kraj	294.896	-2,3%	-9,0%	1,3
Cheb	91.540	-1,1%	k.A.	1,3
Karlovy Vary	115.014	-2,4%	k.A.	1,5
Sokolov	88.342	-3,2%	k.A.	1,2
EUREGIO EGRENSIS (BY-CZ)	1.381.839	-0,6%	k.A.	1,6
Bayerischer Teil	1.033.356	-0,2%	-5,7%	1,7
Tschechischer Teil	348.483	-1,8%	-9,0%	1,3

Zdroj: Bavorský státní úřad pro statistiku a zpracování dat (Databáze GENESIS), Český statistický úřad (ČSÚ) (www.czso.cz) a vlastní výpočty, IMP-HSG 2020.

Podmínky sociokulturního rozvoje

- Rozdílné jazyky představují značnou překážku přeshraniční spolupráci a špatná znalost druhého jazyka je hlavní překážkou aktivní výměny a soužití. Použití třetího jazyka, jako je angličtina, jako mostu může pomoci pouze v omezené míře. Jazykové rozdíly jsou pocíťovány jako překážka spolupráce ve všech tematických oblastech.
- Ukazují se i další jasné rozdíly sociokulturního rázu mezi bavorským a českým příhraničním prostorem. Vzhledem k rušné historii a desetiletému odloučení „železnou oponou“ je mezi těmito dvěma podoblastmi stále jen málo rodinných a přátelských vazeb (kromě vztahů mezi sudetskými

Němci). I přes geografickou blízkost průzkumy ukazují, že sousední země hraje pro mnohé v každodenním životě a volnočasových aktivitách malou nebo žádnou roli.³

- Systémy a struktury státní správy, jakož i odpovídající rozdělení kompetencí se také navzájem velmi liší. Odpovědnosti jsou na politické úrovni rozloženy odlišně, rozhodovací procesy probíhají jinak. Tyto nekompatibility ztěžují spolupráci – bez ohledu na oblast spolupráce.
- Celkově to znamená, že na bavorsko-českou příhraniční oblast v rámci EUREGIO EGRENSIS je v současné době třeba pohlížet jako na oblast s několika funkčními vzájemnými závislostmi. V jednotlivých oblastech jsou tyto vzájemné závislosti poměrně výrazné (např. pracovní trh), avšak v každodenním životě obyvatel není překročení hranice samozřejmostí. Spolupráce v rámci EUREGIO EGRENSIS je i nadále konfrontována s mnoha zásadními otázkami a překážkami, jejichž odstranění vyžaduje čas a pozornost.

Demografické a sociokulturní výzvy

- ▶ Pokračující úbytek obyvatel v oblasti Euregio ve spojení s již nízkou hustotou obyvatelstva a rostoucím stárnutím populace bude v příštích letech představovat ústřední výzvu, která bude mít dopad na mnoho dalších témat. Důležitou roli bude hrát otázka, jak lze v regionu udržet (mladou) populaci nebo jak lze do regionu získat nové obyvatele.
- ▶ Mezikulturní a jazykové rozdíly mezi partnery Euregio nadále ztěžují spolupráci mezi příhraničními regiony a vyžadují neustálé úsilí o posílení vzájemného porozumění.
- ▶ Nízká funkční vzájemná závislost znamená, že přeshraniční spolupráce v oblasti Euregia stále není samozřejmostí, ale vyžaduje trvalé úsilí. Stále bude potřebovat „pečovatele“, jako je EUREGIO EGRENSIS.

4.2 Podmínky rozvoje v hospodářské a inovační oblasti

Regionální hospodářství

- Mezi bavorským a českým Euregio regionem jsou značné rozdíly v ekonomické produkci. Průměrný hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele se v roce 2017 na bavorské straně pohyboval kolem 36 000 eur, na české straně⁴ to bylo necelých 12 000 eur. Stále jsou zde značné rozdíly mezi partnery, pokud jde o kupní sílu, mzdy nebo produktivitu práce.
- Tyto rozdíly se však nevyskytují pouze mezi bavorskými a českými regiony, ale například také mezi zúčastněnými bavorskými regiony. HDP na obyvatele v roce 2017 ve městech Bayreuth (65 680, - EUR), Amberg (56 757, - EUR) a Weiden i.d. Horní Falc (55 866, - EUR), je poměrně vysoký, výrazně nad bavorským celostátním průměrem (46 698, - EUR). Na druhé straně byl HDP na obyvatele v okresech Bayreuth a Amberg-Sulzbach nižší než 30 000, - EUR a byl výrazně pod celostátním

³ Viz Evropská komise (2015): Cross-Border Cooperation in the EU. Flash Eurobarometer 422.

⁴ Jen Karlovarský kraj, bez okresu Tachov

průměrem. Také HDP na obyvatele v Karlovarském kraji byl v roce 2017 také o 34% nižší než národní průměr v České republice.

Tab 3: Hrubý domácí produkt v běžných cenách a ve standardech kupní síly

Region	HDP na obyvatele v eurech		HDP v % (EU=100) Standard kupní síly na obyvatele	
	2017	změna 2012-2017 in %	2017	změna 2012-2017 in %
Bayern	46.698	18,0%	144	1,8%
Oberpfalz	42.261	20,6%	130	3,8%
Amberg (Krfr.St)	56.757	18,6%	175	2,3%
Weiden i.d.OPf. (Krfr.St)	55.866	12,6%	173	-2,3%
Amberg-Sulzbach (Lkr)	27.184	20,4%	84	3,5%
Neustadt a.d.Waldnaab (Lkr)	31.094	27,2%	95	8,8%
Schwandorf (Lkr)	36.778	21,2%	113	4,3%
Tirschenreuth (Lkr)	35.139	21,7%	108	3,8%
Oberfranken	37.525	20,4%	116	3,9%
Bayreuth (Krfr.St)	65.680	23,5%	204	7,0%
Hof (Krfr.St)	41.801	2,1%	130	-11,5%
Bayreuth (Lkr)	21.470	18,2%	66	2,0%
Hof (Lkr)	35.010	26,3%	108	8,5%
Kronach (Lkr)	32.028	17,4%	99	0,9%
Kulmbach (Lkr)	34.617	15,7%	107	-0,4%
Wunsiedel i.Fichtelgebirge (Lkr)	33.472	19,6%	103	2,9%
Czech Rep	18.105	24,4%	89	8,1%
Karlovarský kraj	11.992	16,7%	59	1,9%
EUREGIO EGRENSIS (BY-CZ)	31.217	19,3%	101	2,2%
Bayerischer Teil	36.703	19,6%	113	0,6%
Tschechischer Teil (ohne Tachov)	11.992	16,7%	59	1,9%

Zdroj: Bavorský státní úřad pro statistiku a zpracování dat (Databáze GENESIS), a vlastní výpočty IMP-HSG, 2020.

- V minulých letech všechny regiony těžily ze stále rostoucího počtu zaměstnaných lidí, zatímco nezaměstnanost klesala. V důsledku koronaviru bude mít tento stabilní obraz v nadcházejících měsících tendenci se měnit: ekonomický propad bude pocíťován jak z hlediska ekonomického výkonu, tak z hlediska zaměstnanosti. Regulace „Kurzarbeitu“ může v současné době na bavorské straně zmírnit několik aspektů. Ale po jejich uplynutí a v dlouhodobém horizontu lze očekávat vlny propouštění v některých průmyslových odvětvích a v jednotlivých oblastech Euregia.
- Bavorsko-česká oblast Euregio se vyznačuje srovnatelnou, a tedy do značné míry kompatibilní ekonomickou strukturou ve výrobním sektoru. Automobilový, strojírenský a zpracovatelský průmysl hraje na obou stranách hranice důležitou roli. Další strukturální změnu lze očekávat v Karlovarském kraji (okres Sokolov), který je doposud charakteristický těžbou hnědého uhlí, přidruženou výrobou energie a chemickým průmyslem. I na bavorské straně dojde v nadcházejících letech ke strukturálním změnám v některých podoblastech. Zároveň některé subregiony již dobře zvládly strukturální změny a v poslední době - i s ohledem na podmínky spojené se koronapandemií - vykázaly velmi silný vývoj.

- Celkově je podíl služeb (terciární sektor) ve velkých částech bavorské oblasti Euregio pod celostátním průměrem. Zejména v Horní Falci má sekundární sektor větší podíl na tvorbě hodnot než v Bavorsku jako celku. Na české straně však v Karlovarském kraji hraje poměrně silnou roli terciární sektor, což naznačuje význam odvětví cestovního ruchu a zdravotnictví v tomto regionu.
- České podniky mají spíše pozici dodavatelských subjektů v průmyslovém hodnotovém řetězci a stále jsou velmi aktivní ve (ruční až poloautomatické) výrobě a montáži. Produktivita a inovační síla však ukazují pozitivní vývoj, který lze považovat za důležitý základ pro další strukturální změny.
- Digitální transformace se v důsledku korona pandemie ještě zrychlila a ovlivňuje mnoho různých otázek v podnikovém sektoru, od obchodních modelů po přizpůsobení platformové ekonomice až po změny hodnotových řetězců. Tuto transformaci lze obecně vnímat a ovlivní také podniky v oblasti Euregia.
- Podnikovou strukturu v programové oblasti výrazně ovlivňují malé a střední společnosti. Na bavorské straně má 0,5 % společností více než 250 zaměstnanců, v Karlovarském kraji přesahuje tuto hranici jen 0,1 %.
- Míra zahájení podnikání je v oblasti Euregio relativně nízká, ale do značné míry stejná v obou bavorských a českých partnerských regionech. S výjimkou Weidenu a Schwandorfu je všude mírně pod příslušným, rovněž poměrně nízkým, celostátním průměrem.
- Obecně platí, že cestovní ruch a lázeňství, které úzce souvisí s lékařským oborem (léčebné pobyty) a zároveň představují jednu z nejdůležitějších turistických atrakcí v tomto regionu, jsou důležitým prvkem oblasti Euregia. Z ekonomického hlediska hraje důležitou roli také cestovní ruch – i když se zřetelnými rozdíly mezi podoblastmi Euroregionu (k tématu cestovní ruch viz také kapitola 4.5).

Výzkum, vývoj a inovace

- Aktivity a kapacity výzkumu a vývoje (VaV) jsou v oblasti Euregio rozděleny velmi odlišně. V bavorských podoblastech jsou jak decentralizované výzkumné instituce (univerzity, technické vysoké školy atd.), Tak instituce pro přenos znalostí a podporu inovací. V českých partnerských regionech však zatím existuje jen několik VaV institucí. Odpovídající podpůrné struktury jsou k dispozici pouze v omezeném rozsahu.
- Na úrovni podniků jsou inovační aktivity omezené. Zatímco některé velké společnosti v bavorských partnerských regionech mohou převzít důležité funkce jako hnací síly inovací v ekonomice (inovační impulsy pro dodavatelské společnosti atd.), tak přední velké společnosti s funkcí multiplikátoru dosud v Karlovarském kraji chyběly. V budoucnu se v blízkosti Sokolova očekávají velké investice do automobilového sektoru. Do průmyslového parku v Chebu investují také další velké mezinárodní společnosti.

- V Karlovarském kraji byla regionální strategie pro inteligentní specializaci formulována na základě národní specializační strategie České republiky (viz také www.ris3kvk.cz)⁵. Region se chce prosadit jako mezinárodně otevřený hospodářský region; strategie výslovně zdůrazňuje potřebu aktivně využívat přeshraniční potenciál. Za rozvoj a implementaci regionální inovační strategie odpovídá Karlovarská agentura rozvoje podnikání. Za strategický dohled a kontrolu plnění strategie RIS-3 odpovídá Rada pro výzkum, vývoj a inovace Karlovarského kraje. Regionální silné stránky je třeba podporovat prostřednictvím různých projektů. Projekty sledují dva zastřešující cíle: (i) „Lepší výkonnost společností a dalších institucí v oblasti inovací“ a (ii) „Lepší dostupná a kvalifikovaná pracovní síla pro inovace“. Definované silné oblasti a související podpůrná opatření by mohla vést k novým výchozím bodům pro přeshraniční projekty. Inovační platformy definované ve strategii mohou mít zvláštní význam v přeshraničním kontextu: inovační platforma pro lázeňství a balneologii, inovační platforma pro tradiční průmyslové oblasti a inovační platforma pro strategické příležitosti.

Projekt Smart Akcelerator 2.0 (2019–2022)⁶ se rovněž zaměřuje na důležité faktory regionálního hospodářského rozvoje a jeho cílem je posílit spolupráci mezi aktéry v regionu, kteří jsou relevantní pro inovace. Měly by se společně zlepšit funkce, povědomí a viditelnost ve vztahu k regionálnímu inovačnímu systému. Na okres Tachov se vztahuje strategie RIS3 Plzeňského kraje (www.plzensky-kraj.cz/2-aktualizace-regionalni-inovacni-strategie-plzen), která si klade za cíl posílit inovace a inteligentní specializaci, včetně potřeby akce v oblasti lidských zdrojů, ve vztahu k prostředí, které podporuje inovace, inovační kapacity a aktivity a inovační marketing.

- Na bavorské straně poskytuje bavorská Hightech-Agenda Bayern důležité impulsy pro region, což by také mohlo nabídnout potenciál pro další přeshraniční aktivity (expanze Fraunhoferova institutu pro aplikovanou informační technologii na téma Blockchain v Bayreuthu, Life Science Campus v Kulmbachu, výběrové řízení na 50 KI-kateder atd.).
- V této souvislosti je třeba zmínit také nedostatek kvalifikovaných pracovníků, který v mnoha odvětvích Euregia – přinejmenším před korona pandemií – měl někdy dramatické podoby. Odliv mladých kvalifikovaných pracovníků tento problém ještě prohloubila (viz také kapitola 4.4).
- Celkově bude kvalita lokality hrát důležitou roli pro udržování společností v regionu a získávání nových. Patří mezi ně mnoho faktorů, od regionální dostupnosti, blízkosti výzkumných institucí nebo také dostupnost pracovní síly až po možnosti Dual-Career nebo také kvalita života rodin. Zde je také důležité povědomí a image regionu.

⁵ Evropská komise již několik let požaduje od svých členských zemí a regionů tzv. „Regionální výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci“ (RIS-3). Strategie RIS-3 mají pomoci regionům soustředit se na jejich silné stránky a dále je cíleně rozvíjet spojením všech zdrojů.

⁶ Projekt Smart Akcelerator slouží jako nástroj pro implementaci strategie RIS-3. Cílem projektu je přispět k rozvoji inovačního prostředí v Karlovarském kraji. Aktivity projektu se zaměřují na podporu podnikových a mezipodnikových inovačních projektů a také na posílení spolupráce mezi veřejnými, výzkumnými a soukromými institucemi za účelem zvýšení regionálního hospodářského růstu a konkurenceschopnosti prostřednictvím znalostí a inovací. První část projektu byla realizována v letech 2016-2019. Od srpna 2019 probíhá implementace navazujícího projektu Smart Akcelerator 2.0, který potrvá do konce roku 2022. Pokud jde o strategii RIS-3, je za implementaci projektu Smart Akcelerator primárně odpovědná Karlovarská agentura pro rozvoj podnikání (viz také www.ris3kvk.cz/smart-akcelerator?lang=cs).

Výzvy v hospodářské oblasti i v oblasti výzkumu a vývoje

- ▶ Ekonomické rozdíly: Ekonomické rozdíly v oblasti Euregia budou i nadále představovat důležitou výzvu, která omezuje potenciál přeshraniční spolupráce a současně ztěžuje rovnocennou spolupráci a vytváření společné přidané hodnoty.
- ▶ Strukturální změna: V některých regionech Euregia bude řada společností v nadcházejících letech konfrontována s hlubokými strukturálními změnami, které pravděpodobně zrychlí a zesílí v důsledku vývoje korona pandemie.
- ▶ Digitální transformace: V této souvislosti bude digitální transformace nabízet příležitosti i rizika pro regionální ekonomiku. Bude důležité, aby se s tím společnosti zabývaly a podle toho přizpůsobily své struktury a procesy.
- ▶ Inovační kapacity podniků: Současně nabude na významu inovační kapacita v oblasti Euregia, která se v současné době velmi liší a lze ji rozšířit zejména mezi malými a středními podniky v regionu. Posílení počtu inovačních a inovativních malých a středních podniků bude v příštích letech centrální výzvou.
- ▶ Příznivé prostředí pro inovace: V této souvislosti je obecně důležité prostředí příznivé pro inovace. Zde bude hrát roli dostupnost zařízení a struktur pro výzkum, vývoj a pro přenos znalostí, inovace a financování zahájení činnosti. Zajímavé mohou být i strategie RIS-3 na české straně nebo Hightech Agenda na bavorské straně, které mohou pomoci najít zajímavé průsečíky.
- ▶ Kvalita lokality: Celkově vzato bude otázka kvality umístění v mnoha ohledech důležitá pro další ekonomický rozvoj, aby se udržely společnosti, získaly nové společnosti, ale také aby se udržely a přilákaly kvalifikované pracovníky a region se lépe zviditelnil jako atraktivní místo pro život a práci.

4.3 Podmínky rozvoje v oblasti životního prostředí

Kvalita životního prostředí se stává stále důležitější pro obecnou atraktivitu lokality, a proto je také důležitá pro EUREGIO EGRENSIS. Sektor životního prostředí však zahrnuje různé faktory. V následujícím textu se primárně diskutuje o energetickém sektoru, změně klimatu, regionálních ekosystémech a biodiverzitě.

- Pokud jde o obnovitelné zdroje energie, rozdíly v rámci Euregia jsou poměrně velké. V bavorské části mají obnovitelné energie již relativně vysoký podíl. Specifikou v Horních Francích je větrná energie. Zatímco v české části, v Karlovarském kraji, hrají při výrobě elektřiny z hnědého uhlí fosilní paliva stále důležitou roli.
- Změna klimatu představuje také velkou výzvu pro EUREGIO EGRENSIS. Důsledky zvýšení teploty a tepelného stresu na lesní ekosystém jsou již patrné (např. napadení porostu škůdci). Rostoucí sucho ohrožuje mimo jiné důležité lokality v příhraniční oblasti – například potokům, kde se vyskytuje perlorodka říční hrozí vyschnutí.

- Euregio je bohaté na cenné přírodní prostory. Horní Franky a Horní Falc jsou části Bavorska s nejvyšším podílem lesů (Frankenwald, Fichtelgebirge, Oberpfälzer Wald). I na české straně se nacházejí dvě velké zalesněné chráněné krajinné oblasti (CHKO) Slavkovský les a Český les. K velkým oblastem Natura 2000 na bavorské straně patří nížiny řek Waldnaab (Horní Falc), největší oblast slatin a vřesů v jižní střední Evropě (Grafenwöhr). Na české straně jsou mj. cenné lužní krajiny registrované jako oblast Natura 2000 (např. Bystřina – Lužní potok).
- V zásadě lze na obou stranách hranice najít stejnou krajinu, flóru a faunu a prostorově sousedící biotopy. Pro pohraniční oblast mezi Horními Franky a Karlovarským krajem je charakteristická řada přeshraničních řek, které jako propojovací prvky mají zvláštní význam také z hlediska ochrany přírody. Jedním z příkladů je údolí řeky Ohře a dalším příkladem je soubor západočeských lesních porostů (Krušné hory a Slavkovský les).⁷
- Skrz oblast Euregia probíhá bývalá "železná opona", dnes většinou přirozený hraniční pás, známý jako European Green Belt (Zelený pás Evropy). Od roku 2009 je Zelený pás Evropy uveden v německém Spolkovém zákoně o ochraně přírody jako národní síť biotopů. Zachovalo se mnoho přírodních oblastí, zejména podél hranic, které jako oblast Natura 2000 mají zvláštní význam jako lokalita pro chráněné druhy a lokalita chráněná evropským právem – jedná se převážně o mokřady. Ekologický význam Zeleného pásu spočívá v ochraně ohrožených druhů a v bezbariérovém propojení lokalit. V oblasti Euregia jsou však v této síti biotopů mezery, a to kvůli zemědělskému využití, které by v budoucnu mohlo být odstraněno.
- V oblasti ochrany přírody a živočišných druhů je již intenzivní, někdy dlouhodobá spolupráce mezi orgány ochrany přírody a správami chráněných území. Například v roce 1970 byla ustanovena bavorsko-československá komise, která se měla zabývat otázkami vodního hospodářství v hraničních vodách. Tato se mimo jiné zabývala i ochranou perlorodky říční v oblasti bavorsko-českosaského hraničního trojúhelníku. Orgány, sdružení a další aktéři spolupracují na řadě společných implementačních projektů v oblasti životního prostředí.
- Emise elektráren v Karlovarském kraji, které spalují hnědé uhlí, byly výrazně sníženy odsiřovacími systémy. Emise skleníkových plynů jsou však stále nadprůměrné. Na bavorské straně představuje velký problém lokální znečištění ovzduší prachovými částicemi a znečištění oxidem dusičitým, které pochází ze zatížení dopravou. V některých zasažených obcích v oblasti Euregia byly vypracovány a zveřejněny plány kontroly znečištění ovzduší s opatřeními ke zlepšení kvality ovzduší, tak se stalo například v Arzbergu a Weidenu.
- Navzdory výraznému snížení ve srovnání s 90. léty je nárůst osídlení a dopravy v Bavorsku nadále na vysokém čísle. Ve dvou plánovacích regionech EUREGIO EGRENSIS, ve východních Horních Francích a v severní Horní Falci, byl nárůst sídelní a dopravní plochy na dalšího obyvatele nejvyšší v celém Bavorsku.⁸

⁷ Viz Hochschule Weihenstephan-Triesdorf (HSWT) (2015): Grenzübergreifende Zusammenarbeit beim Natur- und Artenschutz: Oberfranken - Karlsbad, Freising.

⁸ Viz Bavorské státní ministerstvo pro životní prostředí a ochranu spotřebitele (2019): Zpráva o spotřebě půdy za rok 2018. <https://www.stmuv.bayern.de/themen/boden/flaechensparen/bedarfsbericht.htm> (přístup: 16. října 2019)

Výzvy v oblasti životního prostředí

- ▶ Cenné přírodní oblasti: Na obou stranách hranice se nacházejí stejné krajiny, hodnotné přírodní oblasti s podobnou flórou a faunou a prostorově sousedící biotopy. Četná přeshraniční stanoviště (včetně mokřadů) a sousední chráněná území, přírodní parky a síť biotopů Zelený pás podél bývalé „železné opony“ vyžadují přeshraniční spolupráci v oblasti ochrany přírody. To může být založeno na intenzivní, někdy dlouhodobé spolupráci mezi orgány ochrany přírody, správami chráněných krajinných území a environmentálními sdruženími.
- ▶ Změna klimatu: Bavorské a české oblasti EUREGIA EGRENSIS čelí velkým podobným výzvám souvisejícím se změnou klimatu, jako jsou dopady rostoucí teploty nebo sucha na mokřady, na lesní ekosystém (např. napadení škůdci) a na další lokality.
- ▶ Změny v energetice: V energetickém sektoru existují značné rozdíly mezi bavorskými a českými partnerskými regiony, například pokud jde o podíl obnovitelných zdrojů. S ohledem na změnu klimatu a evropské požadavky vycházející z Green Deals zůstane energetická transformace pro společný region velkou výzvou.
- ▶ Potenciál v oblasti ochrany životního prostředí: V zásadě existuje celá řada dalších možností ochrany životního prostředí (regionální oběhové hospodářství, snižování emisí, zvyšování účinnosti zdrojů, snižování spotřeby půdy atd.).

4.4 Podmínky rozvoje v oblasti infrastruktury (doprava, digitalizace)

Důležitým faktorem pro danou lokalitu je dostupnost infrastruktury. Má tedy také velký význam pro EUREGIO EGRENSIS. Následující výsledky analýzy lze v tomto ohledu sloučit a dále je rozlišit na dvě podkapitoly, a to dopravní infrastrukturu a digitalizaci v infrastruktuře.

Doprava

- Oblast EUREGIA EGRENSIS je nadregionálně dobře dostupná. Pro nadregionální prostor lze dostupnost po silnici klasifikovat jako dobrou. Přeshraniční provoz v posledních několika letech neustále přibírá na intenzitě. Na druhé straně v železniční infrastruktuře stále existují určité významné mezery, a to jak v nadregionálním spojení (železniční spojení Mnichov / Norimberk – Praha), tak v kvalitě, např. elektrifikace tratě (Norimberk-Cheb) nebo hustotě provozu na trase. O sladění některých projektů se stále jedná, jiné se již realizují. Uplyne však několik let, než zde budeme moci spatřit jasná zlepšení.
- V rámci oblasti Euregia, a to jak v bavorských, tak v českých partnerských regionech, je velká afinita a závislost na osobních automobilech. Vybavenost automobilem je nad celostátním průměrem a jasně také dominuje používání vlastního osobního automobilu.
- V posledních letech došlo k navýšení nabídky veřejné dopravy. Díky jízdence EgroNet bylo dosaženo přeshraničního tarifního sjednocení v oblasti Euregia, do kterého je zapojeno více než 60 dopravních společností. Současně existují zjevné deficity, zejména v přeshraniční veřejné dopravě:

srovnatelné s nadregionálním spojením jsou tyto deficity patrné v propojení/návaznosti spojů veřejné dopravy, v kvalitě a hustotě trasových služeb a v intermodálních nabídkách v této oblasti. Propustnost a koordinaci ekologicky šetrných způsobů dopravy (pěšky, na kole, autobusem, vlakem, v automobilech atd.) lze v příhraničních regionech, ale i přes hranice stále významně zlepšovat.

- V posledních letech byly s pomocí EUREGIA EGRENSIS rozšířeny nebo vylepšeny některé přeshraniční cyklostezky a také propojení přes hranice, a to zejména jako součást podpory cestovního ruchu. Strategickou spoluprací při přeshraničním rozvoji cyklostezek však lze stále rozšiřovat.

Tab 4: Vzdálenosti a cestovní rychlosti v rámci EUREGIA EGRENSIS a do sousedních měst

<i>Entfernung (Luftlinie) in km</i>	Amberg	Bayreuth	Hof	Karlovy Vary	München	Nürnberg	Plzeň	Praha	Regensburg
Amberg	0	x	x	x	x	x	x	x	x
Bayreuth	60	0	x	x	x	x	x	x	x
Hof	97	47	0	x	x	x	x	x	x
Karlovy Vary	114	97	69	0	x	x	x	x	x
München	147	201	243	251	0	x	x	x	x
Nürnberg	57	66	113	155	151	0	x	x	x
Plzeň	114	131	122	65	222	169	0	x	x
Praha	197	204	180	112	300	250	84	0	x
Regensburg	51	110	145	146	105	89	123	205	0
<i>durchschn. Reisegeschwindigkeit (Straße) in km/h</i>	Amberg	Bayreuth	Hof	Karlovy Vary	München	Nürnberg	Plzeň	Praha	Regensburg
Amberg	0	x	x	x	x	x	x	x	x
Bayreuth	60	0	x	x	x	x	x	x	x
Hof	66	67	0	x	x	x	x	x	x
Karlovy Vary	69	60	61	0	x	x	x	x	x
München	74	86	84	79	0	x	x	x	x
Nürnberg	63	58	68	62	79	0	x	x	x
Plzeň	74	63	35	56	63	74	0	x	x
Praha	76	66	63	62	76	77	59	0	x
Regensburg	61	66	79	70	76	69	64	71	0
<i>durchschn. Reise- geschwindigkeit (Schiene bzw. Fernbus) in km/h</i>	Amberg	Bayreuth	Hof	Karlovy Vary	München	Nürnberg	Plzeň	Praha	Regensburg
Amberg	0	x	x	x	x	x	x	x	x
Bayreuth	40	0	x	x	x	x	x	x	x
Hof	51	56	0	x	x	x	x	x	x
Karlovy Vary	36	40	30	0	x	x	x	x	x
München	71	100	83	61	0	x	x	x	x
Nürnberg	70	76	70	55	146	0	x	x	x
Plzeň	50	45	48	27	54	55	0	x	x
Praha	53	48	46	34	60	70	65	0	x
Regensburg	66	58	101	47	73	90	34	36	0
<i>Tägliche Verbindungen (Schiene bzw. Fernbus)</i>	Amberg	Bayreuth	Hof	Karlovy Vary	München	Nürnberg	Plzeň	Praha	Regensburg
Amberg	0	x	x	x	x	x	x	x	x
Bayreuth	34	0	x	x	x	x	x	x	x
Hof	36	38	0	x	x	x	x	x	x
Karlovy Vary	8 / 9*	6	8	0	x	x	x	x	x
München	41	35	37	9	0	x	x	x	x
Nürnberg	23	32	32	8	50	0	x	x	x
Plzeň	7 / 11*	10	13	8	15 / 16*	9 / 12*	0	x	x
Praha	3 / 10*	5 / 14*	4 / 13*	16	7 / 15*	4 / 12*	18	0	x
Regensburg	23	32	21	8	38	35	16	7 / 12*	0

Legende: Anzahl Verbindungen Schiene / *Anzahl Verbindungen Schiene und Fernbus bzw. Kombination

Quelle: Eigene Berechnungen nach Google Maps (Straße), bahn.de (Schiene)

Digitální infrastruktura

- Dobrá digitální infrastruktura nabízí právě venkovským a okrajovým regionům příležitost kompenzovat nevýhody dané lokalitou a zlepšit kvalitu života.
- Digitální připojení v oblasti Euregio bylo v posledních letech významně vylepšeno díky využití vhodných národních dotačních programů. Na obou stranách hranice proudilo v posledních letech velké množství finančních prostředků do rozšiřování digitální infrastruktury. Téměř 100% domácností má nyní rychlý připojení k internetu. Přesto je zde stále potřeba optimalizace z hlediska výkonu. Technologické změny budou také v budoucnu představovat trvalou výzvu (optika, 5G atd.).
- Pokud jde o pokrytí sítí poskytovatelů mobilních telefonů, v řídké osídlených oblastech a přímo podél hranice jsou nepokryté lokality nebo oblasti se špatnou kvalitou pokrytí.

Výzvy v oblasti infrastruktury

- ▶ Velký objem dopravy: Mobilita v oblasti Euregia je i nadále silně zaměřena na dopravu vlastním autem. Je zde velký objem dopravy a s tím i související zatížení (přetížení dopravou, emise atd.), které se do budoucna mohou ukázat jako výzva. Další otázkou bude zajištění mobility pro stárnoucí populaci a pro oblast se stále klesající hustotou osídlení - a současně otázka posílení mobility šetrné k životnímu prostředí.
- ▶ Železniční spojení a nabídka veřejné dopravy: Za tímto účelem si bude muset získat pozornost další rozšiřování železničních a veřejných dopravních spojení obecně. Zejména přeshraniční nabídky ukazují, že je lze v oblasti Euregia rozšiřovat. Totéž platí pro intermodální nabídky v environmentální síti.
- ▶ Přeshraniční cyklostezky: Pokud jde o přeshraniční dálkové cyklostezky, tak bylo již mnoho dosaženo a cyklostezky byly vybudovány. Stále je zde ale potřeba více přeshraničního plánování a společných strategií, a to jak s ohledem na další dálkové cyklostezky, tak pro cyklotrasy pro každodenní dopravu šetrnou k životnímu prostředí.
- ▶ Digitální infrastruktura: Venkovská oblast Euregia je závislá na dobře vybudované infrastruktuře, zejména pokud jde o dobrou dostupnost, ale také v digitální oblasti, aby se vyrovnaly nevýhody lokality a udržovala se dobrá kvalita života. Zejména digitální transformace může Euregiu přinést nové příležitosti, a to díky vytvoření prostorové nezávislosti. Zároveň zde můžeme pozorovat, srovnatelně s oblastí dopravy, že přeshraniční koordinace a plánování jsou na relativně nízké úrovni.
- ▶ Omezené rozpočty obcí: Situace v oblasti infrastruktury je pro obce v současné době již velkou výzvou, pravděpodobně se to v příštích letech zhorší a kvůli dopadům korona pandemie. Finanční situace mnoha obcí je nejistá, ale zároveň by měly renovovat zastaralou infrastrukturu a investovat do nových pobídek (digitalizace).

4.5 Podmínky rozvoje v sociální oblasti

Zastřešující pojem „sociální oblast“ shrnuje podmínky rozvoje ve vztahu k trhu práce, k oblasti vzdělávání nebo zdravotnictví. Jsou zde však zahrnuty i další faktory týkající se obecných veřejných služeb, migrace, integrace nebo chudoby. Související výsledky analýzy Euregia lze shrnout následovně:

- Úroveň vzdělání v oblasti Euregio se vyznačuje nadprůměrným podílem středoškolských kvalifikací (např. neakademických odborných kvalifikací), zatímco podíl populace s vysokoškolským vzděláním je pod národním průměrem.
- Na bavorské straně počet studentů za posledních několik let prudce vzrostl, zejména na regionálních vysokých školách. V české části Euregia není žádná univerzita, pouze pobočka Západočeské univerzity v Plzni a pobočka Institutu v Karlových Varech.
- V odborném vzdělávání jsou stále markantní jasné rozdíly mezi německým duálním systémem vzdělávání a českým vzdělávacím systémem. V obou zemích chybí vyučené pracovní síly, ale i kvalifikovaní pedagogičtí pracovníci. Zejména na české straně je kvalita současného odborného vzdělávání někdy zpochybňována. Je viditelná potřeba přijmout opatření s přeshraničním uznáváním kvalifikací.
- Spolupráce mezi školami v rámci praxí odborného vzdělávání již probíhá. Rozdílné jazyky představují hlavní překážku spolupráce ve vzdělávání a také na trhu práce a jsou stále více vnímány jako bariéra (viz kapitola 4.1).
- Celkově lze v posledních letech pozorovat velmi dynamický růst zaměstnanosti a nízkou nezaměstnanost. Ve všech oblastech Euregia jsme však mohli pozorovat někdy dramatický nedostatek kvalifikovaných pracovníků v různých profesních oborech (pečovatelsví a zdravotní péče, cestovní ruch, gastronomie atd.). V důsledku korona pandemie se bude tato situace v příštích letech měnit: některé odvětví snižují počet zaměstnanců (zejména po skončení platnosti předpisů pro tzv. „Kurzarbeit“) a nezaměstnanost by zde mohla opět výrazně vzrůst. V jiných odvětvích bude nedostatek kvalifikovaných pracovníků pravděpodobně i nadále naléhavým problémem.
- Oblast Euregia zároveň nabízí pouze v omezené míře atraktivní pozice pro (vysoce) kvalifikované lidi, což také komplikuje možnosti Dual-Career. Brain-Drain je také výzvou a otázkou zůstává, jak lze v regionu udržet mladé lidi.
- Podmínky trhu práce jsou i nadále velmi nerovnoměrné. V důsledku toho jsou vazby na trh práce z České republiky do Bavorska nadále převážně jednostranné. V posledních 10 letech se počet pendlerů výrazně zvýšil (podíl zaměstnanosti 5% a více v mnoha příhraničních okresech).

Tab 5: Nemocnice, počet lůžek a medicínské zajištění

Region	nemocnice		lůžka na 100.000 obyvatelů		praktičtí lékaři na 100.000 obyvatelů	
	2017	2012-2017	2017	2012-2017	2017	2012-2017
Bayern	354	-9	587	-2,9%	72,0	1,9%
Oberpfalz	25	-1	609	-4,4%	71,6	-3,5%
Amberg (Kfrf.St)	1	0	1.344	-0,2%	95,6	66,1%
Weiden i.d.OPf. (Kfrf.St)	1	0	1.655	-4,2%	78,5	72,9%
Amberg-Sulzbach (Lkr)	2	0	190	-6,7%	65,7	-37,6%
Neustadt a.d.Waldnaab (Lkr)	1	0	197	2,5%	68,4	-41,0%
Schwandorf (Lkr)	5	0	365	-17,2%	74,6	-20,6%
Tirschenreuth (Lkr)	2	0	399	-4,9%	62,7	-2,6%
Oberfranken	23	1	639	2,8%	70,6	-4,3%
Bayreuth (Kfrf.St)	2	0	1.845	-3,9%	91,5	58,4%
Hof (Kfrf.St)	1	0	990	4,8%	94,0	31,9%
Bayreuth (Lkr)	1	0	113	-5,4%	66,2	-40,9%
Hof (Lkr)	3	1	641	16,2%	70,5	-24,9%
Kronach (Lkr)	1	0	418	2,4%	69,2	-25,3%
Kulmbach (Lkr)	2	0	797	17,9%	77,3	-10,9%
Wunsiedel i.Fichtelgebirge (Lkr)	1	0	555	-1,4%	64,2	-8,9%
Czech Rep	193	5	570	1,8%	41,8	-2,5%
Tachov	0	-1	-	-100,0%	42,9	-6,1%
Karlovarský kraj	5	0	429	-12,8%	40,0	0,9%
Cheb	2	0	365	-15,7%	37,1	1,5%
Karlovy Vary	2	0	640	5,0%	42,6	-2,4%
Sokolov	1	0	219	-45,0%	39,6	4,6%
EUREGIO EGRENSIS (BY-CZ)	28	0	547	-2,1%	65,0	-6,3%
Euregio bayerischer Teil	23	1	609	0,6%	73,3	-8,7%
Euregio tschechischer Teil	5	-1	363	-14,1%	40,5	0,8%

Zdroj: Bavorský státní úřad pro statistiku a zpracování dat (databáze GENESIS), Český statistický úřad (ČSÚ) (www.cso.cz), databáze INKAR Federálního ústavu pro stavební, městský a prostorový výzkum a vlastní výpočty

- V ústavní zdravotní péči lze situaci v zásadě označit za dobrou. Ačkoli i v této oblasti můžeme pozorovat vnitroregionální rozdíly, které ale odrážejí i funkci center (měst). Skoro ve všech oblastech Euregia v minulých letech klesal počet lůžek v přepočtu na 100 000 obyvatel.
- V ambulantní péči ve venkovských oblastech bavorské části Euregia došlo v posledních letech také k výraznému poklesu hustoty pokrytí. Zde se počet praktických lékařů na 100 000 obyvatel snížil o více než třetinu, i když v některých regionech je již výrazně pod celostátním průměrem. Jen v městských částech bavorských oblastí hustota pokrytí naopak v některých případech výrazně vzrostla.
- Spolupráce poskytovatelů zdravotnické záchranné služby se v posledních letech zintenzivnila.
- V oblasti kultury se dá nabídka označit za velmi různorodou. Do přeshraniční kulturní výměny jsou zapojeny různé instituce a sdružení (např. Centrum Bavaria Bohemia CeBB). Mnoho však zůstává zaměřeno regionálně a je viditelné pouze částečně, a proto také dostupné jen v daném regionu.
- Celkově lze říci, že chybějící nebo omezené nabídky (zdraví, kultura, atraktivní pracovní místa atd.) mohou dále snižovat kvalitu života v oblasti Euregia a následně urychlit odliv obyvatelstva.

Výzvy související se vzděláváním, trhem práce, zdravotnictvím a sociální oblastí

- ▶ **Brain-Drain:** V posledních několika letech došlo k dynamickému růstu zaměstnanosti, byla patrná nízká nezaměstnanost a v důsledku toho můžeme pozorovat někdy dramatický nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Je možné, že se zde některé věci změní kvůli ekonomickému propadu způsobenému korona pandemií. Nezaměstnanost také pravděpodobně znovu poroste a vyústí v odpovídající potřebu akce. Odliv mozků však pro Euregio zůstane výzvou, aby se v regionu udržel dostatečný počet kvalifikovaných pracovníků, nebo aby bylo možné tyto pracovní síly do regionu dostat.
- ▶ **Rozvoj potenciálu trhu práce:** Vzhledem k nedostatku kvalifikovaných pracovníků a kvůli Brain-Drainu bude v Euregiu stále více nutné rozvíjet a využívat různé potenciály trhu práce. Na jedné straně to souvisí se zaměstnáváním žen, na druhé straně se zde také řeší otázky migrantů. Díky zrychlené digitalizaci a s tím souvisejícími novými formami práce zde mohou vzniknout příležitosti pro oblast Euregia, které můžeme využít (teleworking, coworkingové prostory atd.).
- ▶ **Nové a nezbytné kompetence:** Celá oblast vzdělávání, odborné přípravy, odborného vzdělávání, ale i dalšího vzdělávání je v současné době konfrontována s rychle se měnícím obsahem výuky a formáty výuky. Nové dovednosti, které jsou specifické pro nové potřeby hospodářství, a obecné měkké dovednosti (digitální dovednosti atd.) vyžadují těsnou blízkost trhu práce a vzdělávání. Zároveň to může pomoci nalákat studenty a studentky, stážisty a další pracovníky do regionu, nebo poslouží k tomu, aby zde zůstali a společně přispěli rozvoji společného prostoru.
- ▶ **Rozdíly ve vzdělávacích systémech (i odborném vzdělávání):** Rozdíly ve vzdělávacích systémech budou i nadále velkou výzvou. To je spojeno zejména s problémy se vzájemným uznáváním kvalifikací.
- ▶ **Kvalita života a služby obecného zájmu:** Chybějící nebo omezené nabídky (zdraví, kultura, atraktivní zaměstnání atd.) mohou snížit kvalitu života v Euregiu, snížit jeho atraktivitu jako místa pro život a práci, a tak urychlit odliv obyvatelstva.

4.6 Podmínky rozvoje v oblasti cestovního ruchu

Cestovní ruch je v Euregiu důležitým hospodářským faktorem a zároveň může stavět na regionálním potenciálu profilování. Vzhledem ke svému zaměření na regionální kulturní a přírodní dědictví však také dochází ke střetu zájmů a v současné době čelí určitým rizikům. Lze shrnout následující podmínky rozvoje regionálního cestovního ruchu:

- V oblasti EUREGIA EGRENSIS se nachází mnoho různých již zavedených turistických cílů, jako jsou Frankenwald, Fränkische Schweiz, Fichtelgebirge a Steinwald nebo Oberpfälzer Wald a také západočeské lázně. V roce 2018 EUREGIO EGRENSIS zaznamenalo více než 9 milionů přenocování – z toho asi 4 miliony na bavorské straně a dobrých 5 milionů na české straně. Pokud jde o intenzitu cestovního ruchu, jsou vidět jasné rozdíly mezi bavorským a českým regionem. Počet přenocování na obyvatele v Karlovarském kraji je zatím zhruba čtyřikrát vyšší než na bavorské straně. Zatímco bavorská část je hluboko pod celostátním průměrem Bavorska, Karlovarský kraj je jedním z regionů

s největším počtem přenocování v České republice: i zde je podíl zahraničních hostů (zejména z Německa) dosud velmi vysoký, přes 60 %. Oblasti pro trávení volného času (prázdniny) v bavorské části těží převážně z hostů z Bavorska. Podíl zahraničních hostů je 13 %, což je výrazně pod celostátním průměrem.

- Unikátní pohoří v oblasti Euregia nabízí širokou škálu nabídek pro aktivní dovolenou v přírodě (turistika, cyklistika, zimní sporty, např. běh na lyžích).
- Region je dále vyprofilován v oblastech zdravotnictví a wellness cestovním ruchu: Západočeský lázeňský trojúhelník je domovem tradičních lázní Karlovy Vary, Františkovy Lázně a Mariánské Lázně, které mají i mezinárodní dobrou pověst. Na druhé straně hranice najdete mimo jiné v Horních Francích lázně Bad Alexandersbad, Bad Berneck a Bad Steben a také Bad Neualbenreuth a v Horní Falci další léčebné lázně.
- Četná historická města, stavby a kulturní instituce, ale i festivaly s nadregionálním působením (např. Bayreuther Festspiele, Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary, Filmový festival Hof, slavnosti v Luisenburgu) nabízejí další příležitosti pro kulturní a městskou turistiku.
- Zejména podél dálkových turistických tras a dálkových cyklostezek byly z fondů Interreg vytvořeny četné přeshraniční nabídky, například turistická stezka Goldsteig z Marktredwitzu do Pasova nebo Brückenradweg (mostní cyklostezka) a dvě dálkové cyklostezky EUREGIA EGRENIS.
- Nicméně zejména na bavorské straně lze dvojjazyčné nabídky cestovního ruchu – také na úrovni dvoustranných obecních partnerství - stále rozšiřovat a zlepšovat přeshraniční propojení turistické infrastruktury (např. rozšiřování přeshraničních nabídek veřejné dopravy, cyklobusů a turistických autobusů ve Fichtelgebirge a také v Karlovarském kraji).

Tab 6: Regionální ukazatele k oblasti cestovního ruchu

Region	Počet přenocování 2018	přenocování na obyvatelů	Podíl zahraničních hostů	Průměrná obsazenost v procentech	Změna přenocování 2012-2018
Bayern	98.700.118	7,5	24,3%	46,5%	17,4%
Oberpfalz	5.394.613	4,9	16,0%	37,2%	13,6%
Amberg (Kfrf.St)	87.954	2,1	45,6%	40,2%	27,3%
Weiden i.d.OPf. (Kfrf.St)	78.109	1,8	18,2%	39,9%	-1,9%
Amberg-Sulzbach (Lkr)	305.237	3,0	16,5%	27,6%	11,1%
Neustadt a.d.Waldnaab (Lkr)	270.828	2,9	35,1%	27,9%	23,4%
Schwandorf (Lkr)	385.997	2,6	10,2%	30,8%	21,2%
Tirschenreuth (Lkr)	395.406	5,5	14,6%	30,9%	28,6%
Oberfranken	5.173.811	4,8	9,6%	39,6%	7,4%
Bayreuth (Kfrf.St)	402.209	5,4	20,1%	49,4%	31,7%
Hof (Kfrf.St)	148.554	3,2	14,7%	35,3%	16,0%
Bayreuth (Lkr)	758.637	7,3	6,9%	33,3%	5,3%
Hof (Lkr)	498.315	5,2	4,0%	47,9%	2,7%
Kronach (Lkr)	180.429	2,7	5,4%	34,4%	-17,8%
Kulmbach (Lkr)	229.864	3,2	12,0%	31,4%	4,6%
Wunsiedel i. Fichtelgebirge (Lkr)	378.571	5,2	7,3%	39,4%	17,3%
Czech Rep	55.513.922	5,2	49,9%	50,0%	28,3%
Karlovarský kraj	5.248.482	17,8	61,1%	56,2%	9,9%
EUREGIO EGRENIS (BY-CZ)	9.368.592				
Bayerischer Teil	4.120.110	4,0	13,0%	35,1%	13,7%
Tschechischer Teil (o. Tachov)	5.248.482	17,8	61,1%	56,2%	22,9%

Zdroj: Bavorský státní úřad pro statistiku a zpracování dat (databáze GENESIS), Český statistický úřad (ČSÚ) (www.cszo.cz) a vlastní výpočty

Výzvy v oblasti cestovního ruchu

- ▶ Změny v volnočasového a dovolenkového chování související s korona pandemií: Lze očekávat, že na pozadí současné pandemie dojde ke změnám v chování ve volném čase a na dovolené - například s ohledem na výběr venkovských prázdninových regionů, preferenci individuálního ubytování a formy mobility a další věci. Tento vývoj se může ukázat jako příležitost pro cestovní ruch v Euregiu, ale může také prohloubit konflikty užívání, například s ochranou životního prostředí. Společné zpracování těchto změn a jejich potenciálních důsledků pro cestovní ruch v Euregiu bude ještě důležitější.
- ▶ Profilování ve zdravotní a wellness turistice: Výzvou v nadcházejících letech bude udržení silného profilu Euregia ve zdravotní a wellness turistice, jeho rozšíření s přihlédnutím k demografickému a sociálnímu vývoji a nabídka široké škály činností, mimo jiné i aktivní dovolené (turistika, jízda na kole, zimní sporty např. běh na lyžích) a poskytnutí vyžití díky propojení možností s kulturními turistickými atrakcemi.
- ▶ Cestovní ruch a kvalita života: V budoucnu bude stále důležitější využívat cestovní ruch ke zvýšení nabídek, popř. zlepšení možností pro obyvatele Euroregionu. Za tímto účelem si bude muset cestovní ruch získat pozornost a být vnímán jako nedílná součást regionální kvality života.
- ▶ Přeshraniční spolupráce: Vzhledem k rostoucí konkurenci v oblasti cestovního ruchu může posílení přeshraniční spolupráce nabýt na důležitosti. Za tímto účelem lze uvažovat o prohloubení stávající spolupráce v oblasti informací pro turisty a marketingu cestovního ruchu, ale i při vytváření nabídek (např. dálkových turistických stezek a cyklostezek). Bude důležité využít stávající potenciál pro přeshraniční vytváření sítí, připojení, plánování a vzájemné informování.
- ▶ Další výzvy: Souběžně s vývojem celospolečenským a hospodářství se i v odvětví cestovního ruchu bude zobrazovat proces digitalizace, otázky klimatické změny a nedostatku kvalifikovaných sil, což bude také společnou výzvou.

5 Koherentní systém pro EUREGIO EGRENSIS

Vzhledem k uvedeným rozvojovým podmínkám a výzvám vyvstává otázka, co může organizace EUREGIO EGRENSIS v tomto ohledu smysluplně dělat. Ne všechny výzvy jsou pro Euregio relevantní. Pro které otázky a témata však může společné přeshraniční zpracování přinést přidanou hodnotu? A v jaké podobě může Euregio jednat?

Otázka zásad jednání je základem následující kapitoly. V návaznosti na to jsou tyto myšlenky tematicky vymezeny, což lze podle analýzy a diskuse odvodit jako určující kroky pro nadcházející roky EUREGIO EGRENSIS. Zároveň ne všechna témata vyžadují stejnou hloubku zpracování a stejnou roli / funkci ze strany Euregia. Z tohoto důvodu se ve smyslu soudržného cílového systému rozlišuje mezi základními funkcemi nebo oblastmi odpovědnosti Euregia, každá z funkcí a rolí Euregia vyžaduje další činnosti.

5.1 Principy činnosti EUREGIA EGRENSIS pro jednotlivé aktivity

Kdy je otázka relevantní pro Euregio, kdy se Euregio cítí odpovědné? Tato otázka vyžaduje společné základní porozumění profilu a pozici. Následující zásady činnosti shrnují kritéria, podle nichž je Euregio aktivní, a zásady, podle nichž se zabývá určitými přeshraničními oblastmi. Zobrazují logiku rozhodování a vnitřní racionalitu Euregia – stále nezávislého na konkrétních tématech a funkcích, které Euregio může nebo by mělo převzít v příslušných oblastech zájmu. Následující obrázek ukazuje čtyři principy činnosti, na nichž je založena práce EUREGIA EGRENSIS.

Obr.12: Čtyři principy činností EUREGIA EGRENSIS

Zdroj: Vlastní činnost IMP-HSG, 2020.

Ústředním kritériem je jistě to, zda má oblast jasný přeshraniční rozměr. Jinými slovy, jedná-li se o společný problém nebo o stejnou výzvu, v rámci které lze navzájem prostřednictvím přeshraničního přístupu podporovat výměnu a vzájemné učení. Společný přístup však lze zaměřit také na společné využívání doplňkových zdrojů a potenciálu, na společný rozvoj nabídek, které díky své přeshraniční orientaci mohou stavět na množství poptávky. První zásada je tedy zaměřena na jasnou přidanou hodnotu, která může být vytvořena společným přeshraničním zpracováním pro všechny zúčastněné na obou stranách hranice (princip činnosti 1). Nutnost spolupráce proto musí být zakotvena v otázce a v zaměření, a ne ve formálních nebo dotačně-technických předpokladech.

Je důležité, aby konstelace partnerů v příslušných činnostech a projektech odrážela právě tuto potřebu přeshraničního zpracování. Čistě formální účast partnerů z bavorského i českého regionu nestačí. Je důležité, aby se účastnili rovnocenně a na stejné úrovni (princip činnosti 2).

Euregio funguje v prostředí, které je formováno širokou škálou institucí a organizací. Zde Euregio přináší přeshraniční perspektivu a přeshraniční přístup. Je pro něj důležité, aby pracovalo podpůrně a doplňkově k ostatním organizacím (princip činnosti 3). Považuje se za podpůrný prvek a partnera ostatních organizací v přeshraničních otázkách, chce aktivovat, propojovat, doprovázet a v žádném případě nenastavovat konkurenční aktivity. Zároveň se cítí zavázané a patří k místní a regionální úrovni a považuje se za organizaci, která koná zdola nahoru. Proto je blízkost občanům Euregia důležitým aspektem všech činností; chce zařadit přeshraniční otázky do programu pro občany a s občany.

Kritéria viditelnosti a dlouhodobosti také hrají pro Euregio důležitou roli. Chce nastavit nabídky a aktivity tak, aby zajistily regionální efektivitu a vyzářování, a tím se dostaly k mnoha aktérům v regionu. To by mělo přispět k udržitelnému posílení přeshraniční orientace v celém regionu Euregia (princip činnosti 4).

5.2 Systém pro Euregio: mise, funkce a tematické oblasti

Na společném workshopu byli regionální aktéři dotázáni, jaké budou podle nich v nadcházejících letech tři nejdůležitější úkoly pro Euregio. Následující příklad ukazuje výsledek tohoto dotazu uspořádaný podle četnosti zmínění daného pojmu (velikost určuje četnost zmínění).

Obr.13: Jaké jsou tři nejdůležitější úkoly Euregia?

Zdroj: mentimeter-dotaznik, 25 účastníků, Euregio-Workshop konaný dne 24.9.2020 (www.mentimeter.com)

Obrázek jasně ukazuje, že funkce nebo úkoly Euregia, jako je poradenství, informování, podpora, vytváření sítí atd., se prolínají s důležitými tematickými oblastmi Euregia. Poradenství, informace a podpora jsou pojmenovány jako ústřední funkce. Turismus, jazyk, výměny mládeže, ale také například doprava (mobilita) jsou ústředními tématy. Funkce a témata sledují společný záměr ve smyslu společného poslání Euregia.

5.2.1 Mise EUREGIA EGRENSIS

Všechny různé funkce a tematické směry Euregia sledují společný zastřešující cíl, který vymezuje společnou cestu a udává směr. To lze jasně vyčíst z výsledků analýzy a po dlouhou dobu je implicitně základem společných diskusí. Současně nadále platí předchozí cíle Euregia.

Obr.14: Nadřazené zaměření a mise Euregia

MISSION DER EUREGIO EGRENSIS | MISE EUREGIA EGRENSIS:
Erhalt und Verbesserung der Lebensqualität in der Euregio durch ein stärkeres Miteinander sowie durch die aktive Inwertsetzung der Grenzlage
Udržení a zlepšení kvality života v Euregiu díky posílení pospolitosti, ale také díky aktivnímu posilování hodnoty příhraniční polohy

Zdroj: vlastní zpracování IMP-HSG, 2020.

Zastřešujícím cílem Euregia je přidat hodnotu lokalitě na hranicích prostřednictvím užší spolupráce (viz kapitola 3). Tato soudržnost má umožnit společné zpracování překážek a problémů, ale i aktivní využívání euroregionálních potenciálů a synergií. A to celé v přeshraničním pojetí. V tomto smyslu lze misi chápat jako udržování a posilování kvality života v Euregiu pro občany a společnosti prostřednictvím společných iniciativ a aktivit s cílem čelit odlivu obyvatelstva a zůstat atraktivní jako místo pro život a práci.

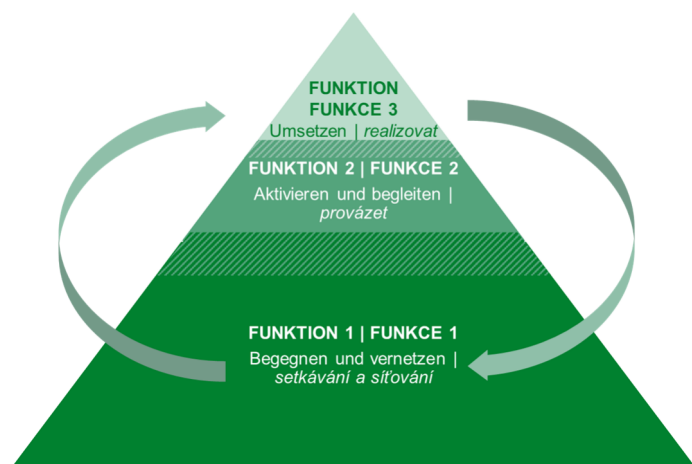
5.2.2 Tři funkce EUREGIA EGRENSIS

Aby bylo možné přispět k tomuto zastřešujícímu cíli, plní Euregio tři různé funkce – i když s různým přiřazením důležitosti.

- **Funkce 1:** Udává základ pro přeshraniční orientaci a spolupráci. Za tímto účelem radí a informuje, vytváří příležitosti pro setkávání a vytváření sítí buď prostřednictvím svých vlastních akcí a nabídek nebo v rámci projektů dispozičního fondu.
- **Funkce 2:** Podporuje, aktivuje a doprovází aktéry z Euregia v jejich různých přeshraničních iniciativách a projektech, například v rámci velkých projektů v programu Interreg Bavorsko – Česká republika.
- **Funkce 3:** Realizuje své vlastní projekty a aktivity v oblastech, které nebyly (zatím) převzaty třetími stranami a zpracovány v přeshraničním kontextu. Tímto způsobem může prozkoumat a prohloubit určitá témata důležitá pro Euregio, nebo kromě aktivit třetích stran pokrýt konkrétní potřebu z hlediska přeshraniční spolupráce (např. Praktický slovník, bavorsko-český školní školní rok – Gastschuljahr atd.).

Toto rozdělení nabízí orientační rámec a nemusí být nutně selektivní. U většiny tematických oblastí nalezneme výchozí body na všech třech funkčních úrovních, ale s různým poměrem váhy: na jedné straně Euregio zintenzivní výměnu, ale bude nejprve muset položit základ pro přeshraniční směřování. Na jednom místě je zapotřebí více podporovat třetí strany, které program realizují, jindy se bude muset nejprve samo aktivovat, aby mohlo vyřešit a specifikovat určité problémy Euregia nebo identifikovat příslušné aktéry.

Obr.15: Tři funkce EUREGIA EGRENSIS

Zdroj: Vlastní zpracování IMP-HSG 2020.

Je důležité vědomě usilovat o synergickou interakci mezi různými funkcemi. Základem aktivit Euregio je „funkce 1“, informování, poradenství, a především vytváření sítí. Aktéři na obou stranách hranice by měli být kontaktováni, měla by být podporována výměna, mělo by být umožněno první setkání příslušných aktérů. To by mělo dát přeshraniční spolupráci v Euregiu pevný a udržitelný základ, rozšířit ji, vytvořit snadný přístup a vztahy. Individuální vztahy a sítě, vzájemné porozumění a výměna tvoří základ spolupráce. Na jedné straně mohou působit jako základna pro další a hloubkové společné aktivity různých aktérů v Euregiu (tj. pro funkci 2). Na druhé straně lze nová témata a možnosti akce identifikovat prostřednictvím výměny a na základě lepšího porozumění a lze je začlenit do agendy Euregia (ve smyslu funkce 3).

V prvním případě přebírá EUREGIO EGRENSIS funkci aktivace příslušných zúčastněných aktérů, jejich podpory při konkretizaci jejich projektových nápadů, pomáhá jim najít vhodné a relevantní partnery na druhé straně hranice a poskytuje jim rady ohledně přístupu k financování a podporuje je při provádění jejich iniciativ a projektů (funkce 2).

Je však také možné, že se v Euregiu nenajdou žádné vhodné subjekty, které by se identifikovaly s přeshraničními potřebami nebo nutností konání, nebo že se nikdo necítí odpovědný, nebo že nikdo nemůže shromáždit zdroje a kapacity pro řešení daného tématu nebo konkrétního relevantního dílčího aspektu obecně nebo samostatně. V tomto případě se Euregio může aktivovat samo, iniciovat, rozvíjet a realizovat své vlastní projekty. Tímto způsobem může nastavit důležité signály a impulsy ke konkrétním přeshraničním problémům, které regionální aktéři nepokrývají (funkce 3). To může být

zase příležitostí pro další výměnu a setkání se s projekty (funkce 1) nebo také může Euregio stimulovat nové nápady na projekty od třetích stran (funkce 2).

Obr.16: Tři funkce EUREGIA EGRENSIS v detailu

FUNKCE 1	
Cíl	podpora evropské soudržnosti, informování, setkávání, výměna a síťování
Podmínky	Témata z regionu, které (i) mohou zviditelnit přeshraniční spolupráci, (ii) mají dlouhodobě účinný efekt a (iii) pokládají další základ pro budoucí spolupráce.
Realizace	Informační a poradenský servis Euregia, vlastní nabídky Euregia, projekty dispozičního fondu, aktivity v rámci managementu síťování, další možné dotační tituly.
FUNKCE 2	
Cíl	Aktivizace, provázení a podpora dalších aktérů a jejich přeshraničních kooperačních aktivit skrz Euregio
Podmínky	(Potenciální) témata pro program Interreg Bavorsko-Česká republika 2021-2027, kompetentní partneři v regionu se zkušeností a zájmem o kooperaci, kompetence Euregia s přidanou hodnotou pro další aktéry, sousedství a multiplikační efekty projektů.
Realizace	Nabídka poradenství, Interreg A velké projekty, Dispoziční fond, podpora projektů v rámci dalších dotačních titulů.
FUNKCE 3	
Cíl	Vlastní pilotní aktivity Euregia, k podpoře regionálního rozvoje a k vytváření dalších nutných a rozvíjejících kompetencí, příprava a motivování k projektům
Podmínky	Potenciál síťování tematických oblastí, které mají pro region přidanou hodnotu, pilotní aktivity, pro které ještě nejsou zainteresovaní projektoví partneři, nebo u kterých je ještě velké riziko zpracování pro projektové partnery. Překonání sektorového myšlení u projektových partnerů pro společný rozvoj.
Realizace	Vlastní projekty a iniciativy Euregia, mimo jiné v rámci velkých projektů, dispozičních fondů nebo dalších dotačních titulů.

Zdroj: Vlastní zpracování, IMP-HSG 2020.

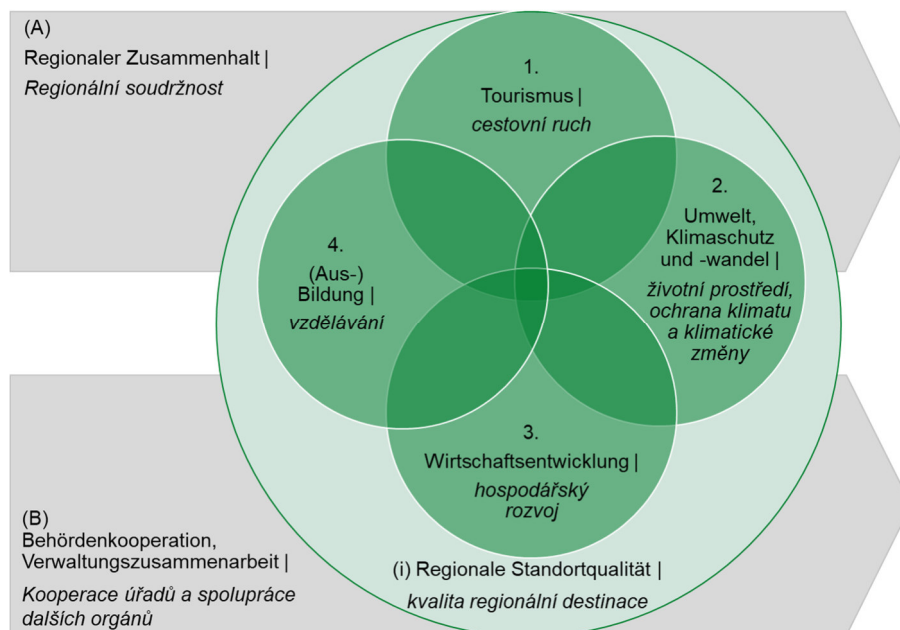
To ukazuje důležitost vědomé interakce funkcí. Je důležité, aby si Euregio bylo vědomo svých různých funkcí a vnímalo funkci 1 jako základ svých činností. To zároveň znamená, že se musí držet problémů a příslušných aktérů a neztratit ze zřetele jejich další potenciál. Zde je vždy třeba brát v úvahu prohlubující (velké) projekty nebo další vazby na jiná témata / aktéry.

5.2.3 Tematické oblasti EUREGIA EGRENSIS

Pro výběr tématu je v zásadě rozhodující zohlednit, viz také výše uvedené principy činnosti (kapitola 5.1), kde činnosti Euregia mohou přinášet přidanou hodnotu, například proto, že se tohoto tématu přeshraničně neúčastní žádný jiný aktér, protože Euregio sdružuje příslušné partnery a dokáže vytvářet síť, protože díky integrační perspektivě může s předvídavostí uvést aktuální problémy a odpovídající řešení do společné agendy. Přitom se musí primárně zabývat tematickými oblastmi, které se zabývají obecními nebo regionálními kompetencemi, aby bylo možné v Euregiu dané výsledky implementovat a posunout tak společný region. Další témata (nadregionální dopravní infrastruktura, výzkum, věda atd.), která hrají ústřední roli v regionálním rozvoji, ale u nichž příslušné kompetence leží na nadřazené nebo národní úrovni, však může Euregio tematizovat a diskutovat za účelem následného posílení společných euroregionálních pozic a komunikovat důležitost tématu s příslušnými orgány.

Z analýzy podmínek regionálního rozvoje, v souladu s Euregionálními principy činnosti a misí zavázanou k udržení nebo zlepšení regionální kvality společného života, vychází pro EUREGIO EGRENSIS soubor sedmi hlavních tematických oblastí pro nadcházející roky. Je třeba rozlišovat mezi čtyřmi hlavními tématy, doplňkovým tématem a dvěma průřezovými tématy. Mezi čtyři hlavní témata, která zachycují zásadní obsahové kroky, patří (1) sektor cestovního ruchu, (2) sektor životního prostředí, (3) ekonomický sektor a (4) sektor vzdělávání. Ty jsou doplněny tématem (i) kvality dané lokality. Zároveň je v souladu s cíli Euregia třeba definovat průřezové otázky (A) evropská soudržnost (Evropa, soudržnost Euregia, mezikulturní porozumění, sítě) a (B) zaměření na spolupráci s orgány, správní spolupráci a partnerství obcí. Následující grafika ukazuje souhrn tematických témat Euregia v příštích letech.

Obr.17: Čtyři hlavní témata, jedno doplňkové téma a dvě průřezová témata pro Euregio

Zdroj: Vlastní zpracování IMP-HSG 2020.

V následující kapitole jsou podrobněji vysvětleny uvedené tematické oblasti a jejich možné cesty implementace.

6 Témata Euregia a jejich potenciální cesty implementace

V následujícím jsou podrobněji představena témata Euregia, čtyři hlavní témata, doplňkové téma a dvě průřezová témata. Nejprve je stručně popsána relevance a aktuální stav implementace každé tematické oblasti, aby se na tomto základě vymezil tematický cíl pro nadcházející roky a podrobněji se navrhly možné směry a cesty implementace. Jsou také jmenováni regionální aktéři nebo skupiny aktérů, kteří se mohou ukázat jako relevantní pro projekty nebo iniciativy v této oblasti.

6.1 Ke čtyřem hlavním tématům a doplňkovému tématu Euregia

6.1.1 Hlavní téma I: cestovní ruch

Relevance a stav implementace

Cestovní ruch je pro EUREGIO EGRENSIS důležitým ekonomickým faktorem. Návštěvníci z vlasti i ze zahraničí přinášejí do regionu kupní sílu a zajišťují tak pracovní místa v pohostinství, ale také v dalších oblastech, jako je zdravotnictví, kultura a volný čas. Turistické nabídky mohou být také příležitostí pro přeshraniční rekreaci a setkání místních obyvatel Euregia. Velmi dobrá nabídka v oblasti gastronomie, kulturních a rekreačních zařízení navíc přispívá k atraktivitě a strategickému umístění Euregia jako místa k životu a práci.

V posledních letech podporovali aktéři z Euregia přeshraniční rozvoj a prosíťování nabídek v Euregiu díky různým projektům Interreg (např. Historický park Bärnau-Tachov, geopark Bavorsko-Čechy). V současném období financování se zvláštní pozornost zaměřila na udržitelnou hodnotu společného přírodního a kulturního dědictví. Cestovnímu ruchu se v minulosti věnovala také řada malých projektů, např. ve formě výstav, turistických tras nebo rozšíření vícejazyčných informací pro návštěvníky. V dotačním období 2014–2020 vyvolaly změněné podmínky financování nutnost zaměřit se na konkrétní setkávání, v důsledku čehož téměř nebyly žádné malé projekty se zaměřením na cestovní ruch (viz kapitola 2.2). To vedlo k tomu, že se program EUREGIO EGRENSIS sám aktivoval a v průběhu let svými vlastními aktivitami přispíval ke společnému rozvoji cestovního ruchu v oblasti Euregia. Například prostřednictvím portálu euroregionálního cestovního ruchu je rozvoj přeshraničních nabídek a cest velmi markantní, např. v cykloturistice prostřednictvím EuregioMobil připravilo brožuru o „turistických superlativech“ nebo „přírodních krásách regionu“. Kromě toho přispěla k zviditelnění společného regionu účastí na veletrzích (např. F.re.e Mníchov a ITEP Plzeň).

V cestovním ruchu nabízí přeshraniční přístup značnou přidanou hodnotu. Společné nabídky, jako jsou turistické, cyklistické nebo kulturní trasy, motivují hosty k tomu, aby pobyt na bavorské nebo české straně doplnili návštěvou přírodních, kulturních a volnočasových atrakcí, a to i přes hranici. Spojením různých atrakcí na obou stranách hranice mohou jít výhody z nabídek vyžití a vyšší národní a mezinárodní viditelnost Euregia ruku v ruce. Takové „rozšíření destinace“ je charakteristickým rysem a tento prostor a odlišuje se tak od ostatních krajín, které rovněž disponují nižším pohořím. K tomu, aby to v praxi uspělo, jsou nutné přeshraniční a vícejazyčné nabídky a jejich snadná dostupnost, a to i hromadnou dopravou.

Přeshraniční spolupráci v oblasti cestovního ruchu zároveň komplikují různé struktury na obou stranách hranice: sdružení cestovního ruchu na bavorské straně oproti státním institucím v českých regionech (na úrovni krajů/okresů), jako je například „Živý kraj“. Zároveň jsou poskytovatelé turistických služeb na bavorské straně často aktivní v polo-veřejném sektoru, zatímco v České republice bylo za posledních několik let mnoho turistických nabídek privatizováno (např. lázně). To často ztěžuje rozvoj společného zájmu a společného přístupu k projektu.

Cíle

V oblasti cestovního ruchu chce Euregio být činné v:

- i. kladení většího důrazu na regionální charakteristiky a jedinečná místa (lázně, zelený pás, kulturní dědictví atd.) a to v přeshraničním rozměru,
- ii. společném zviditelnění a dosažení koordinované a společné nabídky v oblasti Euregia,
- iii. rozvoji cestovního ruchu integrovaným způsobem tak, aby také mohl přispívat k regionální atraktivitě jako místo k životu a práci a byl navržen tak, aby byl šetrný k životnímu prostředí.

Zaměření a potenciál realizace

Celá oblast cestovního ruchu EUREGIA EGRENSIS čelí novým výzvám: prostřednictvím digitalizace, změny klimatu, ale také prostřednictvím změn ve volnočasovém chování, které jsou způsobeny demografickým vývojem a měnícími se hodnotami. V důsledku korona pandemie došlo k dalším, někdy masivním posunům v poptávkových strukturách, jako je posílení venkovního prostoru, se specifickými vlivy (např. rostoucí konflikty v rámci ochrany přírody a využívání zdrojů atd.). Kromě toho jsou zde i otázky nástupnictví a nedostatku kvalifikovaných pracovníků v odvětví cestovního ruchu. Stále důležitější roli budou hrát otázky týkající se společného a koordinovaného destinačního marketingu, narůstajících konfliktů ve využívání zdrojů nebo v otázky související s mobilitou (klíčové slovo: intermodální mobilita v environmentální síti).

Zde by EUREGIO EGRENSIS mohlo moderovat dialog a výměnu zkušeností o těchto strategických otázkách a propojit příslušné aktéry Euregia ve smyslu funkce 1. V malých projektech by téma cestovního ruchu mohlo hrát opět důležitější roli. Za účelem podpory přeshraničních setkání by se mohlo zaměřit na nabídky a činnosti, které hrají roli při objevování sousední země.

V odvětví cestovního ruchu nacházíme na obou stranách hranice významné poskytovatele služeb a etablované organizace. Euregio je může přimět k vzájemnému sdílení, a tak usilovat o rozvoj společných projektů. Euregio by tak mohlo mít funkci motivační a doprovázející, a to ve smyslu funkce 2. V rámci programu Interreg Bavorsko – Česká republika by měla být podporována tvorba přeshraničních nabídek cestovního ruchu, které využívají potenciál EUREGIO EGRENSIS a rozvíjejí jasně nadregionální charisma a přitažlivost. To zahrnuje zejména následující oblasti:

- **Lázeňská a zdravotní turistika:** Lázeňská krajina EUREGIA EGRENSIS s tradičními lázněmi a moderními terapeutickými lázněmi má daleko nadregionální význam. Západočeský lázeňský trojúhelník je již několik let zařazen na seznam světového dědictví UNESCO. Přeshraniční rozvoj lázeňské a zdravotní turistiky a jeho kombinace s turistikou, cykloturistikou a přírodními zážitky, jakož i bohaté kulturní dědictví (např. také průmyslová kultura) mohou přispět k přilákání nových

cílových skupin pro pobyt v Euregiu. Také další propojování v oblasti cestovního ruchu s dalšími oblastmi jako je například výzkum, vývoj a inovace, např. s novým Institutem lázeňství a balneologie v Karlových Varech by mohlo nabídnout nová přeshraniční rozhraní. Je tedy důležité propojit různé organizační struktury s oblastí lázeňství na obou stranách hranice.

- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Platforma a formáty pro pravidelnou výměnu mezi poskytovateli služeb cestovního ruchu; malé projekty na konkretizaci přeshraničních rozhraní pro větší viditelnost potenciálu Euregia atd.;
- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: Aktivizace a podpora regionálních aktérů při vývoji, přípravě a realizaci dalších společných projektů;
- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Prověření možného rozšíření oboru do oblasti výzkumu, vývoje, inovací v kombinaci s novým Institutem pro lázeňství a balneologii v Karlových Varech.

- **Turistická hodnota přírodního dědictví:** Vzhledem k cenným přírodním oblastem v Euregiu jsou zde velmi specifická rozhraní, která je vytváří jemnou a integrovanou přeshraniční. S ohledem na současné změny v chování a poptávce způsobené korona pandemií by mohl tento potenciál cestovního ruchu nabýt na důležitosti. Konkrétním výchozím bodem by jistě mohl být „Zelený pás“: podél bývalé „Železné opony“ existuje příležitost rozvíjet jedinečné přírodní prostory a historické kulturní krajiny prostřednictvím nových nabídek a spojení pro turistiku šetrnou k přírodě. V jižní oblasti EUREGIO EGRENSIS (Horní Falc / Plzeňský kraj) jsou již v rámci studie proveditelnosti připraveny společné rozvojové potenciály a přístupy, jak dále postupovat. Zde je příležitost rozšířit odpovídající aktivity na Horní Franky nebo Karlovarský kraj.

V tomto ohledu lze uvažovat také o společném přírodním parku. Například přírodní park Fichtelgebirge má efektivní organizační struktury a rozsáhlou správu pro destinační turistiku šetrnou k přírodě. Menší části přírodního parku jsou na české straně na severozápadě Karlovarského kraje (Smrčiny). Zde by užší spolupráce a přeshraniční rozvoj turistických nabídek mohly převzít dané přírodní a prostorové vztahy a nastavit turistické impulsy.

- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: S ohledem na různé struktury cestovního ruchu a požadované potkávání dvou různých oblastí, ochrany přírody a cestovního ruchu jsou možné činnosti vytváření platform a formátů pro cílenou výměnu a diskusi o společných otázkách (např. o rostoucích konfliktech užívání kvůli rostoucímu zatížení turistikou atd.); případně malé projekty k objasnění proveditelnosti a zjištění konkrétních potenciálů;
- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: Aktivizace a podpora regionálních aktérů při vývoji, přípravě a realizaci dalších společných projektů, jako například příprava společného přeshraničního přírodního parku.

- **Integrovaný rozvoj cestovního ruchu:** Euregio čelí naléhavé výzvě, jak udržet regionální kvalitu života atraktivní, aby se zabránilo odlivu obyvatel. Proto bude v budoucnu stále důležitější aktivně využívat cestovní ruch a jeho nabídky k tomuto účelu. Nové nabídky a vývoj budou muset být navrženy tak, aby mohly být přínosem i pro obyvatele regionu. Současně lze tím uchopit i

jednodenní návštěvníky. To platí pro otázky mobility i nabídek pro volnočasové aktivity a nabídky v kulturním sektoru a mnoho dalšího. Úkolem EUREGIA EGRENSIS bude vždy připomenout a vyzdvihnout integrativní a přeshraniční aspekt. Výsledkem bude, že aktivity v kontextu funkcí 1 a 3 budou v popředí.

- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Platforma a formáty pro výměnu a pro sdružování různých aktérů a uchopení problematiky z různých pohledů (např. Rostoucí konflikty kvůli rostoucímu zatížení turistikou atd.);
- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Identifikace příslušných rozhraní mezi regionální kvalitou života a cestovním ruchem; specifikace těchto rozhraní a kontaktování příslušných aktérů.

Potenciální partneři pro realizaci

Důležitými aktéry přeshraniční spolupráce jsou organizace cestovního ruchu a destinačního managementu, osoby odpovědné za regionální orgány, poskytovatelé služeb cestovního ruchu (pohostinství, kulturní a zdravotní instituce), ale také správy přírodních parků nebo společnosti veřejné dopravy. Výše popsané rozdíly ve strukturách cestovního ruchu zde budou tvořit centrální výzvu.

6.1.1 Hlavní téma 2: Životní prostředí, ochrana klimatu a klimatické změny

Relevance a stav implementace

Pro EUREGIO EGRENSIS jsou charakteristické cenné přírodní prostory a kulturní krajiny. Zelený pás se táhne podél hranice jako síť biotopů nadregionálního významu a je doplněn důležitými vzájemnými vazbami, například podél hraničních vod. Změna klimatu má značný dopad na tyto oblasti a jejich ekosystém a vytváří nové výzvy.

EUREGIO EGRENSIS již má širokou škálu přeshraniční spolupráce mezi odbornými institucemi / orgány, správami chráněných krajinných území, ale také nevládními organizacemi a místními správami v oblasti ochrany životního prostředí a přírody. Různé projekty Interreg přispěly v posledních letech k ochraně druhů a biotopů (např. perlorodka říční, netopýři), nebo prověřily koncepty péče o chráněná území nebo ochranu a obnovu citlivých stanovišť (např. tradiční kulturní krajiny), vypracovaly programy environmentální výchovy (např. o vodním hospodářství, Zeleném pásu) a vytvořily síť vzdělávacích institucí v oblasti životního prostředí. I v rámci malých přeshraničních projektů byly realizovány aktivity v oblasti životního prostředí – například přeshraniční záznamy, výstavy nebo menší realizační projekty. V současném dotačním období byly realizovány například individuální projekty v oblasti environmentální výchovy pro děti a mládež.

Správa chráněných krajinných oblastí a citlivých stanovišť, druhů a biotopů může být často úspěšná pouze v rámci přeshraniční spolupráce. Na jedné straně to platí tam, kde existují funkční vztahy díky hraničním vodám, koridorům divoké zvěře nebo sítím biotopů. Podobné přírodní podmínky také tvoří dobrý základ pro přeshraniční výměnu.

Cíle

V oblasti životního prostředí, ochrany klimatu a klimatických změn chce být Euregio činné v:

- i. ochraně společné přírodní a kulturní krajiny, díky přeshraniční spolupráci a v rozvoji strategií pro přizpůsobení se výzvam způsobeným změnou klimatu;
- ii. posílení výměny zkušeností o místních a regionálních přístupech k ochraně klimatu a podpora rozvoje pilotních řešení.

Zaměření a potenciál realizace

Jak bylo uvedeno výše, v oblasti ochrany životního prostředí a přírody již existuje mnoho přeshraničních kooperací. Role Euregia zde spočívá především v poradenství a doprovázení vývoje a implementace projektu (funkce 2). Pokud jde o obsah, v příštích letech se bude stále více zaměřovat na kombinování ochrany druhů a krajiny a řešení různých účinků změny klimatu na ekosystémy, jako jsou vodní útvary nebo lesy. Klíčová slova jsou vodohospodářství, přeměna lesů atd. Cílem je mimo jiné přijmout vhodná adaptační opatření, aby bylo možné učinit zemědělství a lesnictví šetrné k životnímu prostředí a zapojit příslušné odpovědné subjekty.

Trochu jiný pohled na danou problematiku je, pokud jde o ochranu klimatu a oběhové hospodářství. Je také důležité, aby obce, společnosti a obyvatelé Euregia našli cesty k postfosilní a ekologicky šetrné ekonomice a způsobu života na pozadí globálních a evropských cílů v oblasti klimatu, jak jsou definovány a specifikovány v Green Deal Evropské unie. Doposud byly na bavorské a české straně realizovány rozdílné energetické strategie, a to také kvůli odlišným národním rámcovým podmínkám a politikám. Na druhou stranu již existují počáteční přístupy a zkušenosti v jednotlivých oblastech, např. s ohledem na využívání obnovitelných energií nebo při spojování místního rozvoje a vytváření hodnot ve společných přístupech (např. Energiestadt Wunsiedel atd.). V této oblasti by Euregio mohlo podporovat výměnu zkušeností a přeshraniční přenos znalostí s cílem šířit odpovídající přístupy přes hranice.

Oblast životního prostředí nabízí různá rozhraní s ostatními tematickými oblastmi, která by měla být využívána v zájmu udržitelného regionálního rozvoje (i v přeshraničním smyslu). Takže ve směru ekonomiky k efektivnímu využívání zdrojů, oběhového hospodářství / nakládání s odpady atd. nebo také ve směru cestovního ruchu (klíčová slova: přirozený cestovní ruch, neporušené životní prostředí jako zdroj / předpoklad pro cestovní ruch atd.).

- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Formáty pro výměnu zkušeností v oblasti životního prostředí, kde na obou stranách hranice převládají různé politiky, zejména v oblasti energetiky (např. v oblasti využívání obnovitelné energie, včetně konkrétních příkladů, jako je Energiestadt Wunsiedel, Bioenergieorf Albersrieth atd.); záležitosti týkající se naléhavých problémů v oblasti životního prostředí, které vznikají stejně na obou stranách hranice (např. ekologická přeměna lesů, přístupy k regionálnímu oběhovému hospodářství atd.);
- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: Cílený přístup a podpora regionálních organizací za účelem realizace prohlubujících projektů na uvedená témata.

Potenciální partneři pro realizaci

Důležití partneři v oblasti životního prostředí, ochrany klimatu a přizpůsobení se změně klimatu jsou zejména orgány a správy chráněných území, sdružení, kluby a iniciativy v oblasti ochrany životního prostředí a druhů, ekologická výchova, ale také aktéři v zemědělství a lesnictví, místní a regionální poskytovatelé energie.

6.1.2 Hlavní téma 3: Regionální hospodářský rozvoj

Relevance a stav implementace

Jak důležitá je otázka ekonomického rozvoje pro Euregio, tak stejně náročné je i toto téma pro Euregio. Bližšímu zkoumání tohoto tématu stály v cestě hned tři velké otázky:

- (i) V hospodářském sektoru existuje obecně malý potenciál a smysluplné výchozí body pro spolupráci mezi příhraničními regiony; často je upřednostňován prostornější přístup zahrnující blízké metropolitní oblasti. A jazyková bariéra tuto spolupráci ještě ztěžuje.
- (ii) Předpisy a specifikace financování Interreg omezují účast jednotlivých podniků na projektech, a tedy do značné míry zapojení podniků do projektových žádostí.
- (iii) Za omezené se rovněž považují kapacity spolupráce a ochota a zájem regionálních malých a středních podniků o přeshraniční projekty. Hospodářský pokles v důsledku korona pandemie by to mohl dále snížit, protože je třeba vyřešit naléhavější provozní problémy.

Navíc nebyla ekonomika vnímána v oblasti odpovědnosti Euregia. Jelikož v partnerských regionech působí mnoho organizací, institucí a zprostředkujících podpůrných struktur (např. komory, agentury pro rozvoj podnikání a služby zaměstnanosti), v některých případech i zastoupení pro přeshraniční aktivity, nebylo jasné, proč by se Euregio mělo zapojit. V hospodářském a inovačním sektoru však vždy byly realizovány projekty Interreg, do nichž byli zapojeni partneři z Euregia – jak velké projekty (např. v oblasti přenosu znalostí, lidských zdrojů a regionálních malých a středních podniků), tak malé projekty (zaměřené spíše na trh práce nebo odborné vzdělávání). Tímto způsobem bylo téma pro Euregio vždy přítomno, ovšem v malém měřítku.

V současné době je ale potřeba díky nejrůznějším faktorům uchopit i tuto otázku v rámci práce Euregia:

- Zprvce vnímáme řadu výzev, s nimiž se regionální hospodářství v současné době potýká na obou stranách hranice a které vyžadují větší výměnu, koordinaci a vzájemné učení se. Mezi tyto výzvy patří (i) digitalizace, (ii) hospodářský útlum související s korunou a poptávka po větší odolnosti i po regionálně orientovanějších systémech vytváření hodnot nebo (iii) náročný vývoj v oblasti inovací, technologií a také v oblasti start-upů.
- Zadruhé se podmínky v českých oblastech Euregia nedávno změnilly. Strategie RIS-3 z Karlovarského kraje se svými inovačními platformami a projekty jako krok k silnější inteligentní specializaci vytváří nové aktéry a kontaktní místa pro smysluplné projekty přeshraniční spolupráce – související s průmyslem s kompatibilním zaměřením nebo tematicky zaměřené (lidské zdroje, digitalizace atd.).

- Zatřetí, hospodářský sektor se stále častěji setkává dalšími otázkami souvisejícími s euroregionem. Nedostatek kvalifikovaných pracovníků, otázka nezbytných nových, a především poptávkově orientovaných kompetencí (např. v digitalizaci) nebo velká výzva v rámci Brain-Drain úzce souvisí s oblastí regionálního vzdělávání, odborného vzdělávání a dalšího vzdělávání. Výzva udržet společnosti a kvalifikované pracovníky v regionu nebo je přilákat do regionu ukazuje například velkou závislost na destinační kvalitě. Důležitou roli zde hraje atraktivita Euregia jako pracovního a životního prostoru a jeho nadregionální viditelnost. Na základě vnímání těchto výzev může být příspěvek Euregia na subsidiární, zprostředkující nebo síťovací úrovni velmi důležitý.

Cíle

Cílem Euregia pro jeho aktivity v oblasti regionální ekonomiky je především podpora příslušných aktérů při výměně a vytváření sítí o aktuálních tématech a výzvách. Rovněž by měly být podporovány a podněcovány iniciativy a projekty těchto aktérů. V případě rozhraní do jiných tematických oblastí chce Euregio přispět svými dobrými přeshraničními sítěmi, aby spojilo příslušné subjekty. Euregio chce zároveň poukázat na nová integrační rozhraní nebo příležitosti z přeshraničního hlediska a uvést je do programu z vlastní iniciativy.

Zaměření a potenciál realizace

Uvedený cíl již jasně ukazuje, že v tomto hlavním tématu budou důležité především funkce 1 a 2. Je důležité podporovat příslušné aktéry a získat je pro přeshraniční výměnu, přístupy a projekty a také je podporovat pomocí kontaktů a znalostí přeshraničních podmínek. Euregio bude nicméně schopno začlenit do diskuse i jednotlivá rozhraní a konkrétní problémy a zařadit je do programu jednání. V současné době se objevují další zaměření, která by mohla být z pohledu Euregia:

- **Posílení regionálních inovací a inovačních kapacit:** Zde se řeší faktory pro podporu prostředí příznivého pro inovace, jakož i výměna odpovědných zprostředkovatelů. Regionální technologická a inovační centra nebo stávající inkubátory by se mohly dostat do intenzivnější výměny nástrojů, metod, procesů a odpovídajících efektů učení. Přístup k inovačním platformám a dalším projektům inteligentní specializace v Karlovarském kraji by mohl nabídnout výchozí body pro přeshraniční iniciativy. V této souvislosti může být zajímavá otázka, jak lze využít výzkumné instituce mimo region pro procesy v regionu nebo jak lze posílit vlastní výzkumné kapacity v Euregiu, zejména v českých partnerských regionech, ve vztahu k regionální ekonomice.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Ukazuje se, že nejdůležitější funkcí v tomto zaměření je setkávání a výměna formátů ve spolupráci a v koordinaci s regionálními ekonomickými subjekty za účelem posílení vztahů a sítí; ale i tematické akce a malé projekty, které mají spojit příslušné aktéry a konkretizovat otázky pro přeshraniční kontext;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: V případě potřeby podpora a aktivizace odpovědných hospodářských subjektů s cílem prohloubit regionální otázky v oblasti inovací;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Možná identifikace přeshraničních rozhraní prostřednictvím nových konstelací aktérů na české straně; případně vlastní projekt

proveditelnosti různých přístupů k posílení regionálních inovačních kapacit (pobočky, HUB pro nadregionální výzkumné instituce atd.).

- **Strukturální změna, posílení regionální resilience a inteligentní specializace:** Vzhledem k podobné struktuře odvětví vyvstávají podobné otázky na obou stranách hranice. Naléhavá výzva strukturálních změn, dále urychlená energetickým přechodem na jedné straně a také hospodářským poklesem způsobeným korona pandemií na straně druhé, ovlivňuje mnoho společností v oblasti Euregia. V této souvislosti se věnuje větší pozornost také aspektu odolnosti. Podnikání a například regionalizace dodavatelských a hodnotových řetězců s tím také úzce souvisí. Přeshraniční přístupy se rovněž mohou ukázat jako užitečné v otázkách, jako je účinné využívání zdrojů nebo v oběhovém hospodářství.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Formáty pro výměnu informací k aktuálním otázkám týkající se strukturálních změn, např. o ekonomických důsledcích korona pandemie v Euregiu, o provozních možnostech oběhového hospodářství, o (vybraných) regionálních specializacích atd.;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: V případě potřeby podpora regionálních hospodářských subjektů.
- **Digitalizace:** V průběhu digitální transformace ukazují společnosti, ale také organizace spojené s obchodem, instituce hospodářského rozvoje a místní komunity jasnou potřebu jednat. Nové produkty, nové procesy, nové obchodní modely jsou stejně nezbytné jako nové dovednosti spolupracovníků. Zde jsou společnosti a obce v českém partnerském regionu v některých ohledech o krok napřed před bavorskými (viz například iniciativa *Smart Cities* v České republice a Bavorsku). Informace, výměna znalostí, ale také projekty vzájemného přenosu účinných nástrojů by mohly mít přeshraniční přidanou hodnotu.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Platforma a formáty pro výměnu informací a zkušeností mezi obcemi a dalšími subjekty, které se zabývají touto novou oblastí; síť příslušných aktérů; případně zpracování Lessons learnt (znalostní management) a Best-practice příkladů pro obce v rámci malého projektu.
- **Posílení regionální kvality lokality z ekonomického hlediska** (viz také doplňkové téma): Aby bylo možné spolupracovat na opatřeních proti Brain-Drain z oblasti Euregia, je rovněž důležité uvažovat o mnoha dalších přeshraničních iniciativách. Mnoho otázek v celé oblasti Euregio je velmi podobných. Společně lze dosáhnout větší váhy a lepší viditelnosti. Současně může být situace na hranicích prostřednictvím vhodných projektů stále více komunikována a přikládána jí větší hodnota.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Formáty výměny a síťování pro potlačení odlivu mozků, regionální kariérní příležitosti a regionální marketing v koordinaci a úzké spolupráci s regionálními institucemi;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: Opakované odkazování na šance díky přeshraniční spolupráce v této oblasti, vytváření příslušných kontaktů v této oblasti atd.;

- Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Integrální zakotvení tématu v otázce regionální kvality života a atraktivity (viz doplňkové téma); Identifikace příslušných rozhraní a synergií.

Potenciální partneři pro realizaci

Společnosti, zejména regionální malé a střední podniky, jsou v této oblasti primární cílovou skupinou – z projektů by měly mít v konečném důsledku prospěch. Vzhledem k jejich omezené kapacitě spolupráce a kvůli předpisům o financování (EU zákon o podpoře) budou mít jako partneři spolupráce tendenci hrát spíše malou roli. Je lepší se zaměřit na zprostředkující obchodní organizace. Důležitými kontakty jsou zejména průmyslové a obchodní komory a řemeslné komory v různých regionech. Totéž platí pro agentury pro rozvoj podnikání a další zprostředkující organizace (technologická centra atd.). Pokud jde o inovační sílu, relevantní budou také výzkumné instituce v rámci Euregia a v nedalekém okolí. Akteři kolem inovačních platforem v Karlovarském kraji by se také mohli vyprofilovat jako relevantní partneři projektu. Tito akteři budou celkově ústředními kontaktními partnery pro Euregio; nabídky Euregia budou muset vycházet z jejich potřeb. Euregio musí postupovat v úzké koordinaci s těmito partnery a snažit se zviditelnit přidané hodnoty prostřednictvím přeshraničního přístupu, opakovaně upozorňovat na související kontaktní místa při své operativní práci a navazovat vhodné kontakty a předkládat návrhy na spolupráci.

S ohledem na rozhraní a překrývání se s jinými tematickými oblastmi (vzdělávání, kvalita destinace atd.) mohou být také zajímaví akteři z těchto oblastí. Představitelné jsou například odborné školy, EURES, regionální rozvojové agentury, společnosti zabývající se destinačním marketingem a mnoho dalších.

6.1.3 Hlavní téma 4: Vzdelávání

Relevance a stav implementace

EUREGIO EGRENSIS se již řadu let zaměřuje na oblast vzdělávání: v této oblasti již bylo realizováno velké množství přeshraničních projektů, ať už prostřednictvím samotného Euregia nebo díky dalším aktérům z oblasti Euregia v rámci velkých nebo i malých projektů. Důraz je kladen na partnerské projekty a sdružování různých vzdělávacích institucí (např. partnerství škol, setkávání atd.), ale i na jazykové projekty s různými cílovými skupinami, zejména pro děti a mládež (včetně stáží, jazykových olympiád, školních dnů literatury atd.). Další projekty (např. matematický talent, společný projekt MINT atd.) dokázaly prohloubit vzdělávací otázky specifické pro tuto oblast a také oslovit a spojit mladé lidi jako cílovou skupinu. To je důležitá výhoda projektů v oblasti vzdělávání: že různé regionálně relevantní aspekty (např. jazyk, společná historie, environmentální vzdělávání atd.) mají tendenci zasáhnout velkou cílovou skupinu a jsou dlouhodobě ukotveny a rozloženy. Sektor vzdělávání proto plní důležitou funkci rozhraní a multiplikátoru v přeshraničním kontextu.

V oblasti vzdělávání může Euregio – také prostřednictvím svých viditelných, opakujících se iniciativ (např. školní výměnný rok – Gastschuljahr atd.) profilovat - disponuje důležitými sítěmi a odpovídajícím přístupem a kompetencemi. Tyto výhody by se měly nadále aktivně využívat pro regionální rozvoj.

Sektor vzdělávání zároveň významně přispívá jak k regionálnímu rozvoji obecně, tak k mezikulturnímu porozumění a přeshraničnímu společnému růstu (viz také průřezové téma A „Regionální soudržnost“). Jazyk je určitě podstatným aspektem: zájem o další jazyk je v současné době na ústupu. První přístupy a příležitosti k poznání dalšího jazyka jsou o to důležitější – zejména v mladém věku je možné bourat předsudky a prostřednictvím výměn a praktických zkušeností se dá ukázat, že druhý jazyk otevírá svět sousedů a tím i množství dalších možností v bezprostředním okolí. Jazykové vzdělávání tak funguje jako ústřední a dlouhodobý úkol při soužití a sounáležitosti v Euregiu.

Sektor vzdělávání má však v současné době pro Euregio velký význam i z jiných důvodů. S otázkou vzdělávání souvisí řada výzev programu Euregio (viz kapitola 4): otázka nedostatku kvalifikovaných pracovníků, potřeba více přizpůsobit výuku potřebám regionální ekonomiky nebo zamezení odlivu mozků.

Cíle

Cílem Euregia v oblasti vzdělávání je – navzdory velkému množství rozdílů mezi bavorskými a českými partnery (např. rozdílný vzdělávací systém, odpovědnost atd.) - aby vzdělávání fungovalo jako páka pro dlouhodobé sblížení v Euregiu a pro posílení mezikulturního porozumění, které je pro oblast Euregia velmi důležité. Zároveň by se projekty v oblasti vzdělávání měly zabývat také aktuálními výzvami (např. odliv mozků, poptávka po nových dovednostech, povědomí o životním prostředí a vzdělávání atd.). Jakkoli jsou ale vzdělávací projekty důležité, je pro příslušné instituce (např. školy atd.) často obtížné získat potřebné kapacity. Cílem Euregia je proto také poskytnout těmto institucím co nejlepší podporu, aby jim usnadnilo realizaci projektů.

Zaměření a potenciál realizace

Pro hlavní téma vzdělávání lze v přeshraničním kontextu definovat zejména tři následující směry:

- **Jazyková vybavenost:** Jazyková vybavenost zůstává klíčovým úkolem, aby docházelo k posilování přeshraniční spolupráce a otevření přístupu sousedům. Program EUREGIA EGRENSIS v tomto ohledu v posledních letech dosáhl mnoha úspěchů a měl by i nadále aktivně přispívat svými příslušnými kompetencemi a sítěmi pro regionální soudržnost (viz také průřezové téma „regionální soudržnost“).
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Výměnné a jazykové projekty s různými cílovými skupinami jako malé projekty; vlastní setkání a výměnné projekty se zaměřením na jazyk;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: Podpora a doprovázení škol a dalších institucí v přeshraničních iniciativách a projektech na posílení jazykových dovedností;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Příprava slovníků specifických pro daný předmět nebo téma (na základě poptávky); další iniciativy a projekty na posílení jazykových dovedností nebo zájmu o druhý jazyk.
- **Sladění ekonomických potřeb a nabídek vzdělávání:** Vzhledem k současným změnám v regionální ekonomice (strukturální změny, digitální transformace, energetický obrat atd.) jsou v oblasti vzdělávání rovněž nutné změny/úpravy a další vývoj. Toto téma zaměstnává mnoho odpovědných osob na různých úrovních. Je to však také regionální téma, protože zaprvé je důležité

pro další rozvoj Euregia, zadruhé regionální ekonomika vykazuje specifické potřeby a profily a za třetí je také možnost řešení těchto otázek specificky v přeshraničním kontextu prostřednictvím maloformátových a flexibilních nabídek regionálních vzdělávacích institucí. Ty zase mohou těžit z větší poptávky, pokud jsou zaměřeny a založeny přeshraničně, nebo je lze zlepšit prostřednictvím vhodných vstupů a pomocí výměny zkušeností a zapojením příslušných odborníků z obou stran hranice.

Za tímto účelem lze s pomocí Euregia přeshraničně organizovat odpovídající interakci s hospodářskou oblastí, ale také mezi poskytovateli vzdělávání. Vhodné, i pilotní, iniciativy lze také řešit společně. Díky kooperaci lze posílit jak orientaci na potřeby, tak kvalitu a kvantitu a využít synergie.

- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Interakce mezi podniky (průmyslová sdružení, IHK, řemeslné komory atd.) a regionálními poskytovateli vzdělávání; ale také informace o možných činnostech a příležitostech, výměna zkušeností nebo nové iniciativy mezi odbornými školami a jinými poskytovateli vzdělávání;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: Podpora a doprovázení hospodářských subjektů, vzdělávací a další instituce v přeshraničních iniciativách a projektech za účelem identifikace a pokrytí nových dovedností.
- **Přeshraniční výměny a stáže pro studenty a stážisty:** Cílem je rozšířit a prohloubit stávající iniciativy a partnerství. Lze také zvážit krok od dvoustranných koncepcí ke strategickým přístupům a projektům za účelem posílení a rozšíření výměny v celé oblasti. Současně bude stále důležitější chápat výměny a stáže jako příspěvek, který působí proti odlivu mozků. Mohou významně přispět k navázání vazeb s regionem, s potenciálními zaměstnavateli v regionu a další. Zde lze poskytnout další projekty k posílení odpovídajících účinků vazeb (např. ve smyslu prosíťování absolventů škol apod.).
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Pokračování školních partnerství a výměnných formátů;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: Podpora a doprovázení škol a dalších vzdělávacích institucí ve větších iniciativách a projektech výměn a stáží pro studenty a stážisty; případně doprovodné a podpůrné iniciativy ke zvýšení příslušných dvoustranných konceptů na metaúrovni a jejich strategické ukotvení;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Případně další projekty na posílení, upevnění a strategické ukotvení dvoustranných partnerství a výměn; případně další doplňkové iniciativy k posílení vazeb na region prostřednictvím výměny (výroční setkání, setkání absolventů, studie o dlouhodobých účincích atd.).
 - **Posílení interkulturního porozumění:** Projekty v oblasti vzdělávání budou i nadále důležitými stavebními kameny pro posílení mezikulturního porozumění a pro spolupráci v Euregiu. Tato oblast by měla být podporována i v budoucnu, aby se aktivně využily velké výhody vzdělávacích projektů (široká cílová skupina, dlouhodobé efekty, dobrá viditelnost a multiplikační efekty atd.)

pro posláním Euregia a pro dlouhodobé ukotvení přeshraniční orientace. Viz také vysvětlení v průřezovém tématu „Regionální soudržnost“.

Potenciální partneři pro realizaci

Hlavními implementačními partnery budou určitě školy a vzdělávací instituce v oblasti Euregia. Zároveň bychom neměli zapomínat na školské úřady/odbory školství, které v této souvislosti hrají důležitou roli. Také jiné organizace již působí v oblasti vzdělávání/školení a dalšího vzdělávání regionálně nebo přeshraničně, zejména EURES, a mohou být důležitými kontakty a také partnery projektu. Zejména s ohledem na orientaci nabídek na základě potřeb (první krok) se ekonomičtí aktéři v oblasti Euregio jistě také ukáží jako důležití partneři. Zde lze jmenovat například průmyslové a obchodní komory nebo řemeslné komory. Ale i klastry, průmyslová sdružení, inovační nebo technologická centra a podobně mohou také nabídnout zajímavé výzvy.

Projekty v oblasti vzdělávání se mohou zabývat velmi různorodými tématy (životní prostředí, historie, umění atd.). V souladu s tím budou jako důležití implementační partneři přidány konkrétní projektově specifické instituce a organizace, jejichž oblasti zájmu jsou právě v popředí.

6.1.4 Doplnkové téma: regionální kvalita destinace

Relevance a stav implementace

Pro Euregio má téma regionální kvality destinace velký a zásadní význam. Region v pohraničí si sebou nese mnoho problémů a výzev, které úzce souvisejí s kvalitou destinace. Vzhledem k příhraniční poloze, nedostatku dynamických měst a odpovídajícím nabídkám je tento region konfrontován s odlivem obyvatelstva, stárnoucí společností a hrozbou oslabení funkcí obecného zájmu nebo společenského života. I v hospodářském sektoru vykazují některé oblasti regionu Euregio poměrně slabá strukturální data a velké výzvy. Na druhé straně se zde nachází cenná přírodní krajina, rozsáhlé kulturní dědictví, trilaterální poloha, lázně a léčivé koupele a mnoho dalších regionálně specifických výhod, které lze ocenit z hlediska kvality regionální destinace.

Kvalita regionální destinace je tvořena řadou různých faktorů, stejně důležitá je také intraregionální a nadregionální dostupnost a mobilita, jako je zdravotní péče, služby obecného zájmu, ale také kvalita životního prostředí nebo celkově živá kulturní a sociální soudržnost, nabídky pro širokou škálu skupin obyvatelstva, od mladých po staré, pro sociálně znevýhodněné lidi, pro rodiny nebo například pro skupiny obyvatelstva s migrační minulostí. Pokud chce Euregio působit proti migraci, odlivu mozků a obecně proti hrozícímu zhoršení kvality své polohy, bude potřebovat různé iniciativy v nejrůznějších kontextech.

Otázka kvality lokality má také velký přeshraniční význam. Je důležité aktivně lokalitě připisovat hodnotu díky rozšiřování nabídky a prostřednictvím otevřených a přístupných nabídek a tím přispět k většímu zviditelnění Euregia, a to prostřednictvím spolupráce. Kvalita lokality musí být vnímána jako nedílná součást tematických oblastí a musí být také podporována. Mnoho z těchto faktorů lze zahrnout do hlavních témat, ale některé musí být uchopeny a tématizovány jako doplňkové.

Cíle

Cílem Euregia je integrovaná podpora kvality destinace. Je důležité, aby se přístupy a projekty považovaly jako přispívající ke kvalitě destinace a v tomto ohledu se snažily maximalizovat svou přidanou hodnotu. Za tímto účelem chce Euregio pohlížet na příhraničí jako na příležitost a tu také využít. Celkově by mělo být zaměřeno na kvalitu lokality jako pro obyvatele, zaměstnance, regionální společnosti, ale také pro hosty Euregia. Euregio by mělo být atraktivní, živé a také viditelné jako region.

Zaměření a potenciál realizace

Tomuto tématu může přispět mnoho projektů. Bude důležité sledovat jejich integrovaný a dlouhodobý přínos. Obzvláště důležité budou projekty ve čtyřech hlavních tématech. V současné době lze navíc identifikovat následující směry přeshraničních přístupů:

- **Mobilita:** Mobilita je ústřední oblastí kvality destinace. Za tímto účelem bylo v posledních letech v Euregiu mnoho provedeno a dosaženo (např. EgroNet). Na jedné straně hovoří mobilita o dobrém spojení; současně s diferenciací životního stylu nabývají na důležitosti konkrétní modely řešení pro různé skupiny obyvatelstva (např. pro (denní) hosty, pendlery, pro seniory atd.). A v neposlední řadě budou nezbytné změny a nabídky, které posílí další poskytovatele dopravy, a to i v souvislosti s životním prostředím a podpoří jejich propustné a koordinované intermodální využívání. Přeshraničně si zde lze představit mnoho, od koordinace a výměny, propustnosti nabídek až po společná modelová řešení, která mohou přispět ke kvalitě lokality.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Výměna mezi poskytovateli dopravy ke konkrétním výzvám (např. mobilita pendlerů atd.), výměna zkušeností mezi obcemi a regiony za účelem zajištění atraktivní veřejné dopravy, koordinační a menší rozvojové projekty.;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 2: Podpora a doprovázení poskytovatelů dopravy a dalších subjektů s rozhodovací pravomocí v jejich projektech a iniciativách s cílem přispět k větší propustnosti, koordinaci a atraktivitě přeshraničních nabídek i s ohledem na sdružení na ochranu životního prostředí (železniční, autobusová doprava, sdílení automobilů, jízdních kol, pěší);
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Další iniciativy a projekty k identifikaci a řešení konkrétních přeshraničních výzev (např. přeshraniční mobilita pendlerů, intermodální nabídky atd.).
- **Zdraví a služby obecného zájmu:** V oblasti zdravotnictví se setkávají dva různé národní systémy, které disponují pouze omezenými přeshraničními výchozími body pro regionální úroveň. Zdravotnictví, včetně urgentní medicíny, je zároveň oblastí, která je přímo relevantní pro obyvatele a hosty Euregia. V této souvislosti lze řešit i další funkce služeb obecného zájmu (např. místní zásobování, komunální infrastruktury, jako jsou bazény, digitální infrastruktura a mnoho dalšího). Hustota nabídky je důležitým aspektem, ale svou roli hraje také přeshraniční porozumění, přeshraniční propustnost, dostupnost a koordinace v případě nouze. V tomto ohledu lze na úrovni Euregia identifikovat a společně sdílet alespoň bariéry související s hranicemi. Výměna zkušeností, koordinace nebo společný vývoj a testování inovativních, např. digitálních iniciativ, mohou

vytvořit přidanou hodnotu v přeshraničním efektu. Jsou zde myslitelné různé cílové skupiny, od organizací IZS až po samotné obce, jako významné nositele mnoha funkcí obecného zájmu, které jsou ale v souvislosti s finančním zajištěním omezené.

- ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Výměna mezi různými nositeli a osobami odpovědnými za oblast IZS, oblast zdraví a další funkce služeb obecného zájmu za účelem vzájemné informovanosti a koordinace i vzájemného učení; společné workshopy, cvičení nebo práce v podobě malých projektů k prohloubení konkrétních přeshraničních výzev v těchto oblastech;
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Vlastní projekty, nabídky a práce Euregia ke konkretizaci přeshraničních otázek atraktivních a přeshraničně přístupných služeb obecného zájmu; doplňková práce na podporu přeshraniční výměny, vzájemného porozumění a spolupráce mezi výše uvedenými institucemi a odpovědnými osobami (viz předchozí zprávy Euregia o zdravotnické záchranné službě a nemocničním sektoru nebo praktický slovník pro zdravotnickou záchrannou službu).
- **Využívání digitalizace:** V současné době se ukazuje řada výzev, které jsou spojené s digitalizací a digitální transformací. Při digitalizaci ztrácejí faktory lokality část svého vlivu nebo je lze kompenzovat digitálními řešeními. Výsledkem je, že digitalizace nabízí příležitosti pro okrajové regiony. To by mohlo být zajímavé také v přeshraničním kontextu, jak již bylo zmíněno v hlavním tématu „Hospodářství“ (kapitola 6.1.2), kde byla zmíněna tzv. smart-cities.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Ve formě projektů pro výměnu informací (funkce 1) nebo z iniciativy samotného Euregia (funkce 3) by bylo možné prozkoumat možnosti aktivit nebo jednotlivé výchozí body pro další aktivity.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Rovněž jsou myslitelné vlastní iniciativy a projekty Euregia, například pro přenos obecně diskutovaných příležitostí digitalizace pro venkovské oblasti do oblastí Euregio a prozkoumání možností jejich aktivního využití v přeshraničním kontextu.;
 - **Živé sousedství:** Živé prostředí může také významně přispět ke kvalitě lokality. I zde lze uvažovat o velkém počtu možných přeshraničních iniciativ, od umění a kultury až po konkrétní nabídky pro určité skupiny obyvatel. Velkým úkolem je udržet mladé lidi a rodiny v regionu a současně pro tento region získávat další, ale musí být zajištěna i péče a nabídka pro starší generaci (např. s ohledem na mobilitu, domovy s pečovatelskou službou, mezigenerační život, demence atd.). V této souvislosti může být cenné i aktivní zacházení s tradicemi a historií, aby si region získal svůj vlastní profil a zdůraznil svoji specifiku.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: V této tematické oblasti budou ústředním tématem setkávání, výměna a další malé projekty, které spojí aktéry a zahájí realizaci iniciativ a nápadů.

- **Komunikace a marketing:** Důležitým aspektem kvality destinace je otázka komunikace a marketingu. I zde toho lze udělat hodně společně, přeshraničně, a s větší vahou. Viditelnost regionální atraktivita pro obyvatele, zaměstnance, společnosti a hosty lze zlepšit společným úsilím.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 1: Pro tento tematický směr jsou myslitelné zejména malé projekty, které koordinují, rozvíjejí a iniciují společné marketingové aktivity.
 - ▶ Možné činnosti EUREGIA EGRENSIS v kontextu funkce 3: Doplnkové iniciativy samotného Euregia, jako jsou společné návštěvy vybraných veletrhů, ale také další komunikační aktivity, které přispívají k viditelnosti Euregia a jeho pověsti atraktivního místa pro život a práci.

Potenciální partneři pro realizaci

V doplňujícím tématu je obtížné zúžit konkrétní skupinu aktérů. Spíše budou důležití různí aktéři a organizace v závislosti na tom, jaké aktivity se provádějí.

6.2 Dvě průřezová témata EUREGIA EGRENSIS

Dvě průřezová témata vstupují do hry v hlavních tématech a v doplňkovém tématu. Srovnatelné s principy činnosti definují základní porozumění a určité úkoly a témata, která je třeba vzít v úvahu a zohlednit v ostatních tématech. Ve výsledku bude hodně záviset na konkrétní implementaci hlavních témat nebo doplňkového tématu. Některé aspekty lze nicméně prezentovat a formulovat obecně. Například je nejprve uvedena důležitost a cíle dvou průřezových témat, aby bylo možné pojmenovat důležité prvky pro samotnou realizaci.

6.2.1 Průřezové téma A: regionální soudržnost

Relevance a cíle

Příspěvek k regionální soudržnosti je základním posláním EUREGIA EGRENSIS. Překážky a problémy, které jsou způsobeny hranicemi nebo hraničním umístěním, musí být odstraněny, a tím usilovat o evropskou integraci v malém měřítku, lokálně v Euregiu. Evropa by měla být zakotvena v Euregiu. To zahrnuje činnosti související s Evropskou unií i iniciativy, které povzbuzují sousedy, aby přemýšleli sami za sebe, přístup aktérů a přeshraničních nabídek a v konečném důsledku jde o posílení spolupráce a soudržnosti.

Cílem daného průřezového tématu je proto vnést Evropu do regionu a zároveň posílit spolupráci v regionu. Evropskou integraci a evropskou soudržnost je třeba žít a podporovat zdola nahoru.

Zaměření a potenciál realizace

Průřezový cíl budeme nalézat zejména v tematicky zaměřených přístupech ke čtyřem hlavním tématům a v doplňkovém tématu. Některé aspekty lze také řešit konkrétně a samostatně. Celkově je třeba vzít v úvahu následující aspekty:

- **Evropa:** Euregio se rozumí jako ukotvení Evropy v tomto regionu, a to se dvěma zaměřeními: zaprvé je důležité vnést do tohoto regionu Evropu a Evropskou unii. To zahrnuje informace, rady a také odpovídající události týkající se evropských otázek a vývoje – buď specifických pro jednotlivé projekty v tematických oblastech, nebo obecné povahy. Poradenské činnosti týkající se zejména možností financování, pokud jde o Interreg-B a Interreg-Europe, hrají v této souvislosti důležitou roli - přispívají k tomu, že aktéři z Euregia jsou v Evropě více zapojeni. Tím se vytváří přechod k druhému zaměření a to, že Euregio se také stává aktivním uzlem pro Evropu a zviditelňuje prostor Euregia na národní úrovni. Kromě poradenství ohledně programů financování a účasti v příslušných programech je důležitá také výměna na evropské úrovni (např. na evropských akcích, v rámci AEER atd.).
V Bavorsku má Euregio již takový profil, který přispívá k ukotvení Evropy v regionu, a je kontaktním místem pro různá témata evropské integrace v regionu. Na české straně kromě Euregia existují další kontaktní místa pro otázky týkající se Evropy (např. Euroskop atd.). Zde musí být jasně vymezen profil Euregia, aby nedocházelo ke zdvojování a zbytečné hospodářské soutěži, a bude se muset zaměřit na aspekty spojené s evropskou integrací a přeshraniční spoluprací. V zásadě budou v této souvislosti nezbytné činnosti v souvislosti s funkcí 1: poradenství, příprava a předávání informací a pořádání akcí.
- **Mezikulturní porozumění:** Důležitým prvkem průřezového tématu bude i nadále spojování obyvatel pohraničních regionů: díky setkání, výměnám a vytváření sítí se dá dosáhnout mnohého. Umí vytvořit počáteční přístup, rozbít zábrany, umožňují navázání osobních kontaktů a vztahů. Zároveň pomáhají zlepšovat informace o podmínkách v sousedních regionech, a tím zlepšovat vzájemné porozumění. To může posílit orientaci na sousedy a základ pro přeshraniční spolupráci v regionu. Bude důležité vzít v úvahu síťování v různých kontextech a podporovat nová témata a rozhraní. Budou mít zásadní význam činnosti ve smyslu funkce 1 a 3 a činnosti spojené s dispozičním fondem.
- **Spolupráce organizace Euregio:** Stejně jako je důležitá soudržnost a spojování dalších aktérů v oblasti Euregio, musí být také zohledněna a udržována soudržnost „organizace Euregio“. Neustálá a intenzivní výměna s našimi vlastními zřizovateli a partnery, ale především jako trilaterální organizace, vyžaduje čas a prostředky. Ale pouze tímto způsobem může Euregio prosadit také organizační výhody (výměna a koordinace v krátkém čase, společná prohlášení a externí profilování atd.) a usilovat o větší soudržnost. To znamená, že především v souvislosti s funkcí 1 musí být zaručena výměna a setkání mezi samotným Euregiem. To zahrnuje také pravidelné úvahy a diskuse související s obsahem; toto je jediný způsob, jak zajistit informovanou vzájemnou podporu. V této souvislosti bude také důležitá aktivní komunikace, která zviditelní generované výhody.
- **Síťování a komunikace:** Druhý bod zahrnuje management síťování a péči o síť partnerů. Organizace Euregio se považuje za katalyzátor při vytváření sítí v oblasti Euregio. K tomu musí

rozvíjet a udržovat své kontakty a vztahy. V této souvislosti lze také spatřovat jeden z úkolů ve správě sítě pro implementaci rozvoje příhraničního regionu Bavorsko-Česká republika.

Euregio může podporovat přeshraniční spolupráci tím, že působí jako burza kontaktů a spojuje příslušné partnery prostřednictvím konkrétních akcí nebo workshopů a dočasných pracovních skupin. Tato činnost spadá také do funkce 1. Představit si dovedeme každoroční akci, na kterou jsou pozváni partneři projektu i zřizovatelé a přátelé Euregia. Zde se pak prezentují projekty a tematické pracovní skupiny posilují propojení a tím umožňují výměnu projektových nápadů. To zároveň může sloužit ke zviditelnění výsledků projektu a jeho výhod. Dalším prvkem k posílení komunikace by mohla být aktivnější prezentace (malých) projektů na domovské stránce Euregio a v sociálních médiích. To by také mohlo zviditelnit a zpřístupnit kontakty a kontaktní osoby v rámci Euregia pro určitá témata, jakož i přidanou hodnotu aktivit Euregio.

6.2.2 Průřezové téma B: kooperace úřadů a institucionální spolupráce

Relevance a cíle

Program EUREGIA EGRENSIS vždy usiloval o to, aby přeshraniční spolupráce byla udržitelná a aby se rozšířilo vzájemné porozumění. Důležitými kontakty byly mimo jiné obce, kraje, zemské okresy a odpovědné orgány v různých oblastech. Mohou fungovat jako multiplikátory a motory, ale také jako instituce, které otevírají dveře pro přeshraniční spolupráci a slouží pro větší propustnosti v různých tématech. To bude také muset v budoucnu hrát důležitou roli, aby bylo možné společně odstranit stávající přeshraniční překážky.

V této souvislosti je cílem Euregia identifikovat, chápat a řešit přeshraniční překážky v úzké spolupráci s odpovědnými (regionálními) orgány – nebo v případě jiných kompetencí odpovídajícím způsobem komunikovat. Je také důležité umožnit (regionálním) správám a úřadům jejich vlastní přístup ke svým sousedům a v prvním kroku si vybudovat vlastní porozumění systémům, podmínkám činnosti a logice rozhodování za hranicemi. Kromě příslušných kontaktů na organizace odpovědné v sousedních regionech potřebují také informace o dalších systémech a určité porozumění jazyku. Na jedné straně tato předmětná oblast vyžaduje dlouhodobé zpracování, aby byla spolupráce dlouhodobě udržitelná. Na druhou stranu může být nezbytná také krátkodobá koordinace a výměnné formáty, aby se vytvořil přístup k sousedním systémům a základní pochopení aktuálních a akutních otázek, jak se například ukazuje v současné situaci pandemie koronaviru.

Zaměření a potenciál realizace

Bez ohledu na konkrétní tematický kontext, např. v hlavních tématech nebo v doplňkovém tématu, může Euregio sledovat především dva směry:

- **Výměna a partnerství mezi úřady a (regionálními) orgány správy:** Euregio může přispívat k vytváření sítí a výměně informací odpovědných úřadů a (regionálních) orgánů. Za účelem seznámení úřadů s organizačními strukturami v jiné zemi byla rovněž zahájena strukturální spolupráce mezi orgány v Bavorsku, Sasku a České republice (viz projekty Interreg CLARA@ eu a

CLARA II). Relevantní formáty a možnosti financování lze mimo jiné využít v rámci dispozičního fondu (funkce 1), ale lze si také představit vlastní velké projekty (funkce 3).

- **Příprava materiálů a nástrojů / tools:** Euregio může být také v tomto ohledu aktivně zapojeno a připravovat příslušné informace. Může připravovat brožury k jednotlivým tematickým oblastem nebo připravovat specifické/praktické slovníky pro jednotlivá témata, jak již udělala pro hasičský nebo záchranný sbor (Praktické slovníky atd.). Tyto činnosti spadají pod funkci 3. Současně může Euregio opět zajistit počáteční kontakty a organizovat odpovídající akce, konference nebo exkurze ve smyslu funkce 1.

7 Podmínky nutné pro úspěšnou tematickou činnost v Euregiu

Budoucí práce EUREGIA EGRENSIS by měla být založena na třech výše popsanych funkcích: vytváření sítí, doprovázení a realizaci. Aby mohlo Euregio úspěšně přispívat k tématům zmíněným v těchto funkcích, je závislé na určitých rámcových podmínkách. Mohou ovlivnit samotné Euregio a jeho vnitřní podmínky a procesy, ale mnohé jsou definovány a stanoveny i mimo Euregio (např. v rámci programu Interreg). V následujícím textu je stručně pojednáno o nezbytných rámcových podmínkách na obou úrovních v rámci programu Euregio, ale i o externích podmínkách.

Interní podmínky Euregia

Vnitřní podmínky Euregio jsou do značné míry formovány spoluprací mezi třemi pracovními skupinami. Ale také prostřednictvím interakce, struktur a procesů mezi členy, představenstvem a kanceláři EUREGIA EGRENSIS. Zde jsou stanoveny určité rámcové podmínky pro práci Euregia týkající se obsahu a velká část již byla úspěšně navržena a je realizována.

- **Pravidelná a strukturovaná komunikace:** Pravidelná a strukturovaná výměna mezi výbory a vedoucími pracovních skupin a důvěryhodná komunikace „na stejné úrovni“ jsou důležitými předpoklady pro úspěšnou spolupráci v rámci Euregia. Pravidelnou zpětnou vazbu a návrhy týkající se obsahu je třeba získat také od zřizovatelů a partnerů. V této souvislosti je rovněž možné uspořádat významnou každoroční akci s tematickými diskusemi, ale také s prezentací výsledků projektů.
- **Strategické jednání:** Předpokladem je koordinovaný obraz úkolů a cílů projektu Euregia, a aby se všichni spojili v jeden celek (viz také další bod). Důležitým základem je společná strategie. Nemělo by to být chápáno jako rigidní dokument, ale spíše jako živý proces, který zajišťuje nepřetržitou společnou reflexi, další rozvoj a přizpůsobení zvoleného směru. Zde lze předloženou rozvojovou studii chápat jako první stavební blok.
- **Vyváženost trilaterálního a bilaterálního přístupu:** Euregio reprezentuje tzv. trojmezí. Proto by mělo být promyšleno a navrženo na trilaterálním základě. Některé problémy však budou relevantní pouze bilaterálně. Sdílené regionální rámce Interreg by však neměly vést k dominanci dvoustranných přístupů.
- **Stejný prostor a sdílený sebeobraz:** Pro vyváženou spolupráci je také důležité společné porozumění tomu, co Euregio a jeho jednotlivé pracovní skupiny dělají a mohou dělat. Formálně identická volnost a specifikace jsou důležitými základními kameny pro spolupráci na stejné úrovni. Důležitá by zde ale byla i pravidelná výměna vnímaného sebeobrazu.
- **Dostatečné implementační kapacity:** Možnost, aby pracovní skupiny Euregia iniciovaly, rozvíjely a realizovaly své vlastní projekty – ve stejné míře ve všech subregionech – je předpokladem pro aktivní Euregio, které vystupuje nad rámec dotačního titulu Interreg. Díky vlastním projektům lze převzít a dále rozvíjet strategicky důležitá témata v přeshraničním kontextu, za která se nikdo necítí odpovědný. V neposlední řadě lze ukotvení a zviditelnění Euregia vůči politickému zastoupení a veřejnosti zvýšit prostřednictvím vlastních projektů a iniciativ. To vyžaduje dostatečný počet zaměstnanců a finančních zdrojů. Zdroje musí být odpovídající portfoliu Euregia.

- **Aktivní využívání různých zdrojů financování:** Fondy Interreg jsou prozatím omezené, zejména v budoucnu již nebude možné poskytovat institucionální financování skrz Euregio. O to důležitější je, aby Euregio vyjasnilo své strategické směry a na tomto základě zjistilo a zpřístupnilo nové možné fondy financování pro své vlastní projekty, ale také pro projekty dalších aktérů z Euregia.

Externí rámcové podmínky

Pro úspěšnou práci na posílení přeshraniční spolupráce jsou členové, představenstvo a kancelář Euregio rovněž závislí na vhodných vnějších rámcových podmínkách. Efektivní vytváření sítí je předpokladem pro získání (nových) aktérů přeshraniční spolupráce, podporu vzájemného poznávání a výměny, a tím položení základů pro spolupráci a projekty. Struktura financování projektů Interreg ze strany EU a správního orgánu – malé i velké projekty - vytváří v tomto ohledu důležité vnější rámcové podmínky.

- **Jasně finanční podmínky:** K úspěšné práci potřebují pracovní skupiny Euregio především zabezpečení střednědobého plánování. Práce v regionu nějakou dobu trvá; mnoho projektů nelze zahájit a realizovat v krátkém časovém horizontu. Je důležité vědět, za jakých podmínek a jakými prostředky může například Interreg podpořit implementaci témat Euregia.
- **Podmínky financování, které jsou příznivé pro realizaci:** Podmínky financování, zejména podmínky Interregu, musí být nejen jasně popsány a spolehlivé, ale měly by být navrženy také tak, aby byly vstřícné k realizaci projektů. Na jedné straně to souvisí s byrokracií, která je obecně spojena s řízením projektu. Zde je třeba zdůraznit požadavek na zjednodušení a zrychlení postupu. Formální řešení problémů by neměla působit jako překážka a brzda přeshraničních iniciativ. Na druhé straně musí být podmínky financování z velké části standardizovány mezi třemi partnerskými oblastmi regionu Euregia a mezi partnerskými zeměmi, které mají Interreg program. Stejně podmínky provádění jsou nezbytným základem pro dlouhodobou úspěšnou spolupráci.
- **Kontinuita programového území:** Aby mohlo Euregio pracovat v rámci svého stanoveného území, je užitečné mít co největší soudržnost a shodu s programem Interreg. Pokud by program Interreg zahrnoval pouze přímé regiony NUTS 3 podél hranice, bylo by to v rozporu s přístupy a předchozími síťovými přístupy Euregia. Práce Euregia je založena na funkčních vzájemných závislostech a vztazích vyvinutých v posledních několika letech, které v dispozičním fondu dokonce překračují rámec skutečné oblasti Euregio. Jeho zmenšením na čistě příhraniční regiony by se ztratil velký potenciál společných rozvojových projektů a mnoho dosud vybudovaného. Euregio zde závisí na kontinuitě.
- **Kombinovatelnost dvou programů Interreg, které jsou pro Euregio relevantní:** Vzhledem k tomu, že trojmezí spadá do dvou různých programů Interreg, je pro jejich společnou práci velmi důležité, aby oba programy mohly být kombinovány a nabízet příležitosti pro společné trilaterální projekty.

Pro úspěšnou práci Euregia mají velký význam také podmínky dispozičního fondu. Ty definují rámec, v němž lze v Euregiu provádět malé projekty, a do jaké míry spadá jejich správa do rozhodovací a návrhové pravomoci Euregia. Malé projekty jsou pro Euregio důležité z hlediska jejich funkce 1, aby byla zajištěna udržitelná spolupráce v regionu prostřednictvím výměn, setkání a vytváření sítí.

- **Decentralizovaná správa dispozičního fondu:** Právní rámec EU a související předpisy v programu Interreg by měly i nadále umožňovat decentralizované zakotvení financování malých projektů ze strany EUREGIO EGRENSIS do současné organizační struktury. Malé projekty jsou ústředním nástrojem pro Euregio a pro soužití v regionu a slouží Euregio ve smyslu jeho funkce 1 na podporu setkání, vytváření sítí a výměny v regionu.
- **Úhrada správních nákladů:** Pro Euregio je správa dispozičního fondu – v současné době zpracovávána a implementována na německé straně – také spojena s náklady a výdaji. Zde je důležité, aby potřebné personální kapacity pro využití dispozičního fondu a pro poradenství zájemcům o projekt byly nadále umožňovány dostatečnou úhradou správních nákladů. Zpracování a hodnocení v současné době probíhá jen na bavorské straně.
- **Využití paušálů:** Správní rámec musí být navržen tak, aby partneři projektu mohli co nejnadhěji využívat paušální sazby a běžné postupy a očekávat včasné proplacení nákladů.
- **Jednotný výklad podmínek:** Správní orgán a národní orgány by měly zajistit, aby byly podmínky financování vykládány co nejvíce jednotně, např. v projektech setkávání jednotná náhrada cestovních výdajů a nákladů na ubytování i pro dospělé („nejen zaměstnance“). V tomto ohledu je také důležité, aby Euregia na obou stranách hranice mohla být sama žadateli o malé projekty a aby měli stejný prostor pro činnosti.
- **Flexibilita při podporovaných obsazích:** Financování malých projektů by se mělo vrátit k flexibilitě předchozích období Interreg. Zde bylo možné provádět projektové práce související s obsahem, neomezovalo se to jen na setkání a výměnu idejí. Tematicky by také bylo rozhodně žádoucí uvolnění, zejména by měl z pohledu Euregia být znovu zahrnut sektor cestovního ruchu. V této souvislosti by byla rovněž důležitá možnost menších investičních opatření.

Koneckonců – hlavně po zkušenostech z korona krize – mají všeobecné sousedské vztahy a klima spolupráce v politice, správě, ekonomice a občanské společnosti velký význam. Euregio závisí na široké podpoře svých zřizovatelů, ale také na podpoře příslušných politiků. Je důležité, aby role „pečovatele“ o přeshraniční spolupráci byla oceněna a nebyla vnímána jako konkurent vlastní práce. Musí být zřejmé, že je Euregio na základě subsidiarity aktivní vůči ostatním institucím regionálního rozvoje a chce s nimi spolupracovat na přeshraničních výzvách ve prospěch celého Euregia. Euregio by proto mělo mít dostatek volného prostoru zaměřeného na cíl, aby bylo možné v široké spolupráci úspěšně převzít tematické směry považované za nezbytné a aby je bylo možné realizovat. Pokud se to podaří, oblast Euregia s EUREGIEM EGRENSIS bude i nadále profitovat z důležitého pohonu přeshraniční spolupráce a rozvoje společného hraničního regionu.

PŘÍLOHY

Přílohy

Seznam dotazovaných odborníků

BECK, Rainer	Geschäftsführer der Handwerkskammer Oberfranken (Jednatel řemeslké komory Horní Franky)	7.7.2020
DEREDIMOS, Milan (písemně)	Gymnázium Stříbro, ředitel (Direktor Gymnasium Stříbro)	17.8.2020
HERÁKOVÁ, Kamila (SEDLÁČEK, Ladislav)	Městský dům kultury Sokolov, projektová manažerka / ředitel (Haus der Kulturen Sokolov, Projektmanagerin / Direktor)	6.8.2020
HOFINGER, Veronika Dr.	Leiterin Centrum Bavaria Bohemia (CeBB) (Ředitelka Centrum Bavaria Bohemia)	22.6.2020
KÖHLER, Tobias	Leiter Büro Landrat, Landratsamt Wunsiedel i. Fichtelgebirge (Vedoucí kanceláře zemského rady, zemský okres Wunsiedel i. Fichtelgebirge)	23.6.2020
KOVÁŘ, Lubomír	Regionální sdružení obcí a měst Euregio Egrensis, jednatel (Geschäftsführer EUREGIO EGRENSIS Arbeitsgemeinschaft Böhmen)	27.5.2020
KŘÍŽ, Stanislav	Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje, ředitel (Industrie- und Handelskammer Bezirk Karlsbad, Direktor)	7.8.2020
KUTÍLKOVÁ, Jana	EURES-Beraterin, Arbeitsagentur Selb (EURES-poradkyně Selb)	30.6.2020
MAURER, Manfred	Projektleiter Grenzübergreifender Rettungsdienst, Bayerisches Rotes Kreuz (Vedoucí projektu přeshraniční zdravotnické záchranné služby, Bavorský červený kříž)	25.6.2020
NOVOTNÁ – PETŘÍKOVÁ, Miroslava	Město Aš a Město Cheb, projektová manažerka vč. přeshraničních projektů, (Städte Aš und Cheb, Projektleiterin grenzübergreifende Zusammenarbeit)	4.8.2020
PIZINGER, Patrik	Gemeinsamer Präsident EUREGIO EGRENSIS, Bürgermeister Chodov (Prezident EUREGIA EGRENSIS, starosta obce Chodov)	6.8.2020
RIEDER, Florian	Geschäftsführer IHK-Gremium Nordoberpfalz IHK Regensburg für Oberpfalz (Jednatel IHK-Severní Horní Falc, IHK Regensburg pro Horní Falc)	23.6.2020
RÜTH, Florian	Regionalförderung, Sachgebietsleiter, Landratsamt Tirschenreuth (Regionální dotace, vedoucí oddělení, úřad zemského okresu Tirschenreuth)	24.6.2020
SCHEIDLER, Manfred Dr.	Regierung von Oberfranken, Sachgebiet 51 (Vláda Horních Franků, Odbor 51)	24.6.2020
SCHÖNICKE, Steffen	Geschäftsführer EUREGIO EGRENSIS Arbeitsgemeinschaft Sachsen/Thüringen e.V. (Jednatel EUREGIA EGRENSIS AG Sasko-Durynsko)	21.8.2020
SEELBINDER, Birgit Dr.	Präsidentin EUREGIO EGRENSIS Arbeitsgemeinschaft Bayern e.V. (Prezidentka EUREGIA ERGENSIS AG Bavorsko)	16.6.2020
ŠTEPANOVSÝ, Richard	Osoba spolupracující se subjekty z programového území a dlouhodobě zapojená do přípravy a realizace česko-bavorských přeshraničních projektů (externer Berater für grenzübergreifende Projekte Bayern-Tschechien)	7.8.2020

UEBELHOER, Jochen	Regierung von Oberfranken, Sachgebiet S1/20 (Vláda Horních Franků, odbor S1/20)	17.6.2020
VYSKOČIL, Robert	LaRitma - kulturní centrum Aš, ředitel (Kulturzentrum in Aš, Direktorin)	3.8.2020
WEILHAMMER, Josef	Schulleiter, Europaberufsschule Weiden (Ředitel Evropské školy Weiden)	30.7.2020

Seznam účastníků společného workshopu k vytvoření rozvojové studie pro práci EUREGIA EGRENSIS v budoucím dotačním období INTERREG 2021-2027, který se konal 24. září 2020 v Marktredwitzu

Dr. Birgit Seelbinder	EUREGIO EGRENSIS AG Bayern
Harald Ehm	EUREGIO EGRENSIS AG Bayern
Alexander Dietz	EUREGIO EGRENSIS AG Bayern
Magdalena Becher	EUREGIO EGRENSIS AG Bayern
Robert Jodlbauer	EUREGIO EGRENSIS AG Bayern
Franziska Kunzmann	EUREGIO EGRENSIS AG Bayern
Lubomír Kovář	EUREGIO EGRENSIS AG Böhmen
Olga Křížova	EUREGIO EGRENSIS AG Böhmen
Roman Stratil	EUREGIO EGRENSIS AG Böhmen
Šárka Kuthanová	Dolmetscherin
Jaroslav Fait	Dolmetscher
Dr. Kristina Zumbusch	IMP-HSG, Universität St.Gallen
Tereza Homolková	Kompetenzzentrum Gü. Rettungsdienst
Manfred Maurer	Kompetenzzentrum Gü. Rettungsdienst
Josef Weilhammer	Europa-Berufsschule Weiden
Andrea Hielscher	Europa-Berufsschule Weiden
Jana Kutílková	EURES-Beraterin Selb
Sonja König	Regionalmanagerin, LAG-Managerin Landkreis Neustadt a.d. Waldnaab
Horst Geißel	Stadt Marktredwitz, 2. Bürgermeister
Florian Rieder	IHK Regensburg für Oberpfalz / Kelheim
Dr. Lukáš Kaňka	Leiter des Gemeinsamen Sekretariats, Ziel ETZ Freistaat Bayern – Tschechische Republik 2014–2020
Ulrike Braun	Abgeordnetenbüro Christian Doleschal, MdEP
Klemens Angermann	Landratsamt Kulmbach
Verena Dietl	Regierung der Oberpfalz
Jochen Uebelhoer	Regierung von Oberfranken

David Vereš	Centrum Bavaria Bohemia
Rainer Beck (ab 15:30)	HWK Oberfranken
Steffen Schönicke	EUREGIO EGRENSIS AG SN / TN
Dr. Manfred Scheidler	Regierung von Oberfranken
Mgr. Zdeněk Hnát	Stadt Tachov
Mgr. Tomáš Trtek	Stadt Karlsbad